

TO JEST FRAGMENT KSIĄŻKI
WYDANEJ NAKŁADEM

AGENCJI WYDAWNICZEJ

Z CAŁĄ NASZĄ OFERTĄ WYDAWNICZĄ MOŻNA
ZAPOZNAĆ SIĘ NA STRONIE:

agencjawydawniczapdn.pl

.....

..... OPOWIADAMY O HISTORII MIEJSC, RZECZY I LUDZI

..... DOKUMENTUJEMY, BY OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA

..... NASZE KSIĄŻKI DAJĄ WIEDZĘ I REFLEKSJĘ

agencjaPDN
wydawnicza

Ks. Robert Romuald Kufel

**Słownik biograficzny księży
pracujących w Kościele gorzowskim
1945-1956
Tom I (A-G)**

Agencja Wydawnicza „PDN”
Zielona Góra 2016

Recenzent
ks. prof. dr hab. Józef Swastek

Projekt okładki
Aleksandra Adamczyk

Korekta
Anna Sokółka
Danuta Zielińska

Skład
Krzysztof Garbacz

© Copyright by Robert Romuald Kufel 2016

Wydanie I

ISBN 978-83-938853-7-4

Wydawca
Agencja Wydawnicza „PDN”
Zielona Góra
e-mail: kontakt@agencjawydawniczapdn.pl
www.agencjawydawniczapdn.pl
facebook.com/AgencjaWydawniczaPDN

Druk i oprawa
Mazowieckie Centrum Poligrafii
ul. Słoneczna 3C
05-270 Marki

Na okładce pióro pastorału bpa Teodora Bensch (1903-1958) z wygrawerowaną dedykacją: *J.E.Ks. Biskupowi Dr. Teodorowi Benschowi w dniu 25 lecia godów kapłańskich ofiaruje duchowieństwo diecezji gorzowskiej 12 VI 1957*

Przedmowa

Motto:

Exegi monumentum aere perennius

Regalique situ pyramidum altius

Quod non imber edax non Aquilo impotens

Possit diruere aut innumerabilis

Horatius, *Carmina* III, 30

Przemiany polityczne, które nastąpiły w Polsce po 1989 r., a w ślad za nimi otwarcie archiwów i zniesienie komunistycznej cenzury, umożliwiły podejmowanie tematów badawczych, zwłaszcza z najnowszej historii Polski, dotąd zakazanych lub podejmowanych z największymi trudnościami. W szczególności dotyczy to takich zagadnień, jak martyrologia Polaków na ziemiach wschodnich, zwłaszcza deportacje na Syberię czy w głąb Rosji, działalność (często zbrodnicza) komunistycznych służb specjalnych, niszczenie struktur polskiego państwa podziemnego czy zwalczanie dążeń niepodległościowych. Nośnym społecznie tematem okazała się kwestia współpracy poszczególnych obywateli z komunistycznymi służbami specjalnymi, szczególnie zawartość słynnych „teczek”.

Na tym tle pewnemu zapomnieniu, czy może raczej przyćmieniu uległy tematy związane z przybyciem Polaków na tzw. Ziemie Odzyskane, odbudową i zagospodarowaniem tychże, czy organizowaniem na nich polskiego życia społecznego. Po części wzięło się to stąd, że przed 1989 r. oficjalna propaganda przedstawiała zorganizowanie życia polskiego na Ziemiach Odzyskanych jako wielkie osiągnięcie i sukces komunistów, a osiedlenie się Polaków na Dolnym Śląsku, Warmii, Mazurach czy Pomorzu Zachodnim nazywając repatriacją. Był to zresztą temat, który oficjalnie wolno było podejmować, choć oczywiście nie wszystko można było napisać.

Abstrahując od politycznych dyskusji, czym były procesy migracyjne i społeczne, dokonujące się w 1945 r., stwierdzić musimy, że tak zasiedlenie jak i odbudowa Ziem Odzyskanych są ważną częścią najnowszej polskiej historii, której nie można pominąć, czy zbyć milczeniem. Obok polskiego

robotnika, rolnika, urzędnika, rzemieślnika czy nauczyciela stawał polski kapłan, który częstokroć też został zmuszony do opuszczenia swej „małej ojczyzny” – archidiecezji lwowskiej czy wileńskiej, diecezji pińskiej czy łuckiej, ale który także niejednokrotnie rezygnował z ustabilizowanej w miarę sytuacji w archidiecezji krakowskiej, poznańskiej czy warszawskiej, bądź w diecezji kieleckiej, sandomierskiej czy tarnowskiej, w klasztorach Krakowa czy Lublina, by iść do ludzi złaknionych Słowa Bożego i sakramentów, poranionych przez wojenne przeżycia, nieufnych wobec nowej rzeczywistości, ale podświadomie wyczuwających, że gdzie jest kościół i ksiądz, tam będzie nowe życie.

Słownik niniejszy próbuje zebrać „pionierów w sutannach” – nazwiska i krótkie biografie duchownych rzymskokatolickich, którzy w pierwszych latach powojennych (1945-1956) stanęli do pracy duszpasterskiej w rozległej (1/7 terytorium powojennej Polski) strukturze kościelnej, początkowo nazywającej się „Administracja Apostolska Lubuska Kamieńska i Prałatury Pilskiej”, potem „Ordynariat Gorzowski”, wreszcie często „Diecezja Gorzowska”, choć w kanonicznym sensie o diecezji gorzowskiej możemy mówić dopiero od 1972 r., kiedy to papież Paweł VI bullą *Episcoporum Poloniae coetus* diecezję taką rzeczywiście ustanowił. Od 1951 r. dołączyli do nich pierwsi kapłani wyświęceni już dla ordynariatu gorzowskiego.

Piszący te słowa przez dziewiętnaście lat (1956-1975, Skwierzyna, potem Gorzów Wielkopolski) mieszkał w tejże diecezji, potem, już jako zakonnik i kapłan przez rok pracował duszpastersko w Gorzowie Wielkopolskim (1982/83), niektórych z wymienionych tu kapłanów poznał osobiście i jest pełen podziwu dla ich iście heroicznego trudu, który wtedy, w 1945 r., podjęli, nie oglądając się ani na zaszczyty, ani na spodziewane osiągnięcia, ani na czyjąś opinię, ani na jakiegokolwiek ludzkie względy. Poszli – bo wzywał ich Jezus Chrystus i Kościół, bo czekał na nich Lud Boży. Karier – w ludzkim rozumieniu – nie zrobili, niejeden zaś przedwcześnie sterał siły i stracił zdrowie, wypełniając obowiązki, które w normalnych warunkach winno wykonywać pięciu, a nawet dziesięciu duszpasterzy. Dlatego mają prawo do naszej pamięci i wdzięczności: ich imiona i choćby w jednym zdaniu dokonania należało utrwalić, spisując przynajmniej daty i podstawowe fakty z ich życia, zwłaszcza, że wielu z nich nie tylko organizowało życie parafialne, odbudowywało świątynię, jeździło z posługą duszpasterską do okolicznych wiosek (nieraz kilkudziesięciu – dokąd dało się dojechać rowerem lub furmanką), ale stawało w szkole jako nauczyciel (nie tylko religii), organizowało życie społeczne, zakładało dom ludowy czy gminny ośrodek kultury, prowadziło amatorski zespół teatralny czy orkiestrę. Tymczasem po

kilku latach od przybycia niektórym z nich przyszło doświadczyć goryczy komunistycznego więzienia, bądź odsunięcia od miejsca pracy. Ten czy ów wyjechał może z poczuciem krzywdy, choć pewnie bez pragnienia zemsty.

Dobrze się zatem stało, że ks. dr hab. Robert Romuald Kufel, dyrektor Archiwum Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, podjął się zadania utrwalenia nazwisk „księży pionierów”. Z zachowanych dokumentów, często szczątkowych (kto w pierwszych latach powojennych miał czas i głowę spisywać kroniki...), mozolnie odtworzył nazwiska i imiona, lata i miejsca pracy, pełnione funkcje i zadania, ukazując barwną panoramę ludzi i ich dróg, obecności w parafiach i szkołach. Wprawdzie nie wszystko zdołał wyjaśnić – wszak i tu zdarzają się *białe plamy* – ale poprzez ich pryzmat ukazał, jak budował się lokalny Kościół, z którego w 1972 r. wyrosły trzy diecezje: wspomniana gorzowska (dziś zielonogórsko-gorzowska), ale także szczecińsko-kamieńska i koszalińsko-kołobrzeska. Bez imion tychże kapłanów, bez choćby encyklopedycznego wyliczenia ich dokonań, historia Kościoła na Ziemiach Odzyskanych byłaby uboższa, a przede wszystkim nieprawdziwa.

Słownik niniejszy wpisuje się w nurt badań prozopograficznych, dość częstych we współczesnej historiografii, bardzo jednak potrzebnych, a nawet niezastąpionych. Dzięki nim uświadamiamy sobie, że o biegu naszych dziejów stanowią nie tyle instytucje, choć ważne i potrzebne, ale właśnie ludzie – to, jak oni wykonują swe zadania, ile wkładają sił i serca w zlecone im obowiązki, jak swym wpływem oddziałują na innych. Podstawą opracowania były przede wszystkim archiwalia z Archiwum Diecezjalnego w Zielonej Górze, ale także w Szczecinie, Koszalinie i z niektórych archiwów zakonnych. To źródła, które na większą skalę dopiero zaczynają wchodzić do naukowego obiegu, ale już widać, jakie skarby kryją. Pomocne okazały się też niektóre drukowane opracowania. Wszystko to wymagało od Autora niesłuchanie drobiazgowej kwerendy, ale wykonanej sumiennie i dającej efekty.

Wydaje się na miejscu parafraza słów Ewangelisty: *Inni się natrudzili, a w ich trud myśmy weszli* (por. J 4, 38). Wymienieni w tym słowniku kapłani mogą zaś powtórzyć za starożytnym poetą: *Exegi monumentum aere perennius*. Ten słownik – to właśnie *monumentum* przynależne pierwszym duszpasterzom Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego.

Roland Prejs OFMCap

Kościół gorzowski w latach 1945-1956

Po zakończeniu II wojny światowej na mocy konferencji poczdamskiej 2 sierpnia 1945 r. zwycięskie mocarstwa – Anglia, Związek Sowiecki i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej – oddały dotychczasowe niemieckie terytoria leżące na wschód od Odry i Nisy Łużyckiej w tymczasowy zarząd państwa polskiego¹. Do lutego 1945 r. w powiatach, które później weszły w skład gorzowskiej Administracji Apostolskiej, mieszkało około 90% ludności wyznania ewangelicko-augsburskiego. Liczba katolików wynosiła zaledwie 200 726. Katolicy użytkowali 151 świątyń, w których służbę duszpasterską pełniło 201 księży. Katolicy mieszkali w znacznym rozproszeniu. Jedynie we wsiach leżących w pobliżu granicy z Polską w 1939 r. przeważała ludność katolicka. Z reguły była ona uboższa, z trudem utrzymywała świątynie. W większości miast nie było kościołów katolickich². Rozległe, nieraz obejmujące cały powiat parafie podporządkowane były archiprezbiteriatom w Koszalinie, Stargardzie i Szczecinie, należącym do diecezji berlińskiej³. Na południe od Warty rozciągał się archiprezbiteriat głogowski, należący do archidiecezji wrocławskiej⁴. Dla sztucznego terytorialne tworzą Marchia Graniczna – Poznań – Prusy Zachodnie, gromadzącego powia-

¹ E. Welzandt, *Rys historyczny Diecezji Gorzowskiej*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1970, nr 7, s. 208; G. Wejman, *Kościół katolicki na ziemi lubuskiej 1124-2010. Zarys problemu*, w: *Kościół na środkowym Nadodrzu. Historia i postacie*, red. G. Chojnacki, Zielona Góra 2011, s. 30-31.

² E. Welzandt, *Ludność Diecezji Gorzowskiej*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1970, nr 7, s. 214-215; G. Wejman, *Organizowanie struktur kościelnych na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1972*, w: *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1989*, red. T. Ceynowa, P. Knap, Szczecin 2010, s. 37-38.

³ E. Nowicki, *Zagadnienia organizacyjne Kościoła katolickiego na Ziemiach Odzyskanych*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1970, nr 7, s. 199-201; L. Bończa-Bystrzycki, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim 1871-1945*, Koszalin 1995, s. 40-47.

⁴ W. Urban, *Zarys dziejów diecezji wrocławskiej*, Wrocław 1962, s. 54.

ty leżące wzdłuż granicy z Polską, utworzono w 1926 r. Prałaturę Pilską⁵. Po przejściu frontu na terytorium późniejszej Administracji Apostolskiej pozostało zaledwie 80 księży katolickich. Niektórych z nich rozstrzelano, innych aresztowano i odesłano do obozów pracy. Komendanci wojskowi Armii Czerwonej nie chcieli także uznać władzy dotychczasowej wyższej hierarchii kościelnej. Biskup berliński Konrad von Preysing przebywał w Berlinie, ordynariusz Prałatury Pilskiej ks. prałat Franz Hartz zamieszkał poza jej terenem, a jej wikariusza generalnego ks. prałata Johannes Bleskego osadzono w Pokrzywnicy (Tucznie), w areszcie domowym⁶.

Na obszarze przydzielonym Polsce mieszkano około pięciu milionów Niemców. Zgodnie z koncepcjami politycznymi prosowieckich sił politycznych, które organizowały nową władzę w Polsce, sukcesywnie zaczęto ich wysiedlać i na ich miejsce sprowadzać przede wszystkim tych Polaków, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia terenów zajętych przez Związek Sowiecki. Do 1 sierpnia 1945 r. urzędy repatriacyjne osiedliły na terenach poniemieckich ponad milion osób, w tym około 652 tys. z Polski centralnej, około 300 tys. z byłych terenów wschodnich i około 100 tys. reemigrantów⁷. Do końca 1945 r. na Ziemiach Zachodnich i Północnych znalazło się 1 630 638 osiedleńców. W połowie 1947 r. mieszkano tutaj już 5 238 000 osób, w tym 4 985 000 Polaków. Wysiedlenia Niemców i akcja osiedleńcza Polaków doprowadziły do zasadniczych zmian struktury wyznaniowej⁸. Prze-

⁵ F. Westpfahl, *Apostolische Administratur Schneidemühl. Ein Buch für das katholische Volk*, Schneidemühl 1928, s. 14.

⁶ Z. Zieliński, *Historia Kościoła. Odbicie rzeczywistości Bożej w świecie*, Poznań 2011, s. 230-231; R. Prejs, *Pilska Prałatura*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2011, t. 15, kol. 591-593; tenże, *Duchowni Prałatury Pilskiej w administracji apostolskiej w Gorzowie Wielkopolskim*, „Adhibenda” 2015, t. 2, s. 275-286.

⁷ T. Dzwonkowski, *Administracja apostolska kamieńska, lubuska i prałatury pilskiej. Zarys dziejów 1945-1966*, w: *Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej, Pomorzu Zachodnim i Północnym (1945-1995)*, red. P. Socha i Z. Lec, Zielona Góra–Gorzów Wlkp. 1998, s. 23.

⁸ B. Kominek, *Na pierwsze XX-lecie polskich Ziem Zachodnich*, „Nasza Przeszłość” 1965, nr 22, s. 5-9; W. Urban, *Szkice z dziejów archidiecezji lwowskiej i jej duszpasterstwa*, Rzym 1984, s. 88; B. Meissner, *Evakuacja niemieckich władz administracyjnych i niemieckiej ludności z okupowanych ziem polskich w latach 1944-1945*, Warszawa 1987, s. 85-107; M. Podlasek, *Wypędzenie Niemców z terenów na wschód od Odry i Nysy Łużyckiej. Relacje świadków*, Warszawa 1995, s. 49-53; B. Nitschke, *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Polski w latach 1945-1949*, Zielona Góra 1999, s. 160-163; G. Hryciuk, *Polacy*, w: *Wysiedlenia, wypędzenia i ucieczki 1939-1959. Atlas ziem Polski*, red. W. Sienkiewicz, G. Hryciuk, Warszawa 2008, s. 82-87.

siedleni Polacy przybywali na tereny, gdzie wszędzie widniały napisy w obcym języku, obcy był im styl budownictwa i wystrój kościołów właściwy protestantom. Zastane na Ziemiach Odzyskanych kościoły były ograbione, częściowo lub całkowicie zniszczone. Polacy potrzebowali szczególnego umocnienia w wierze ojców i kulturze narodowej. Potrzebowali Kościoła, który pełniłby rolę integrującą i kulturotwórczą⁹.

Już 28 czerwca 1945 r. kard. August Hlond przedłożył w Sekretariacie Stanu w Watykanie projekt organizacji Kościoła katolickiego w Polsce, uwzględniający nową sytuację graniczną. 8 lipca Stolica Apostolska „przewidując wyjątkowe warunki, w jakich znajdują się diecezje polskie”, a „także w sytuacji dużego zagrożenia” przyznała kardynałowi, jako specjalnemu wysłannikowi papieskiemu, uprawnienia do nowej organizacji Kościoła¹⁰. W założeniu miała ona mieć charakter tymczasowy¹¹.

Ponieważ tereny na wschód od linii Odry i Nisy zostały przyznane Polsce w zarząd do czasu zawarcia traktatu pokojowego, zgodnie z zasadami budowy administracji kościelnej nie można było organizować stałych ordynariatów, jakimi są diecezje. Jednakże wobec nowych zmian granicznych, a przede wszystkim ludnościowych należało dokonać nowego, tymczasowego rozgraniczenia archidiecezji wrocławskiej i diecezji berlińskiej i zorganizować administrację kościelną w taki sposób, aby móc sprawować posługę duszpasterską¹². W tej sytuacji 15 sierpnia 1945 r.¹³ kard. August

⁹ W. Urban, *Duszpasterska siejba kapłanów-repatriantów na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1970*, Wrocław 1972, s. 61-62; F. Stopniak, *Działalność integracyjna Kościoła katolickiego na Polskich Ziemiach Zachodnich*, „Życie i Myśl” 1985, nr 3, s. 47-48; E. Welzandt, *Rola Kościoła katolickiego w zorganizowaniu życia na ziemiach zachodnich*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1970, nr 7, s. 257-261; P. Socha, *Rola Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej w kształtowaniu polskiej kultury narodowej*, „Studia Zielonogórskie” 2007, nr 13, s. 22-23; D. Śmierzchalski-Wachocz, *Duchowieństwo rzymskokatolickie na Pomorzu Zachodnim, Środkowym i ziemi lubuskiej w świetle dokumentów państwowych z lat 1945-1989*, Zielona Góra 2014, s. 87-88.

¹⁰ D. Śmierzchalski-Wachocz, T. Ceynowa, G. Wejman, *Kalendarium Kościoła gorzowskiego w latach 1945-1972*, w: *Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005*, red. G. Wejman, Szczecin 2007, s. 94-95.

¹¹ K. Lutyński, *Rozdział Kościoła od państwa w Polsce Ludowej*, „Chrześcijanin w Świecie. Zeszyty ODiSS” 1994, nr 1, s. 78.

¹² R. Marek, *Kościół rzymsko-katolicki wobec ziem zachodnich i północnych*, Warszawa 1976, s. 19-29.

¹³ J. Prus-Wiśniewski podał 20.08.1945 jako datę powołania pięciu administratorów, gdy większość historyków podaje 15.08.1945. Por. J. Prus-Wiśniewski, *Dawne granice*

Hlond dokonał nominacji pięciu administratorów apostolskich i określił obszary ich jurysdykcji. Ustanowił administratorem: w Gdańsku ks. Andrzeja Wronkę, w Gorzowie Wlkp. ks. Edmunda Nowickiego, w Olsztynie ks. Teodora Bensch, w Opolu ks. Bolesława Kominka, we Wrocławiu ks. Karola Milika¹⁴.

Na terenach północno-zachodnich utworzono Administrację Apostolską Kamieńską, Lubuską i Prałatury Pilskiej. Zarówno w nazwie, jak i w zakresie terytorialnym nowej jednostki świadomie nawiązywano do historycznych korzeni administracji kościelnej na tych terenach, do utworzonego w 1124 r. biskupstwa lubuskiego obejmującego tereny leżące nad środkową Odrą i dolną Wartą oraz do utworzonego w 1140 r. biskupstwa kamińskiego obejmującego Pomorze Zachodnie i Środkowe. Zachodnią granicę nowej jednostki stanowiła granica władztwa polskiego na Odrze i Nysie, północną wybrzeże Bałtyku, wschodnią w zasadzie granica między Niemcami i Polską przed 1939 r. Siedzibą tymczasową Administracji Apostolskiej został Gorzów Wlkp., w którym w rok później zorganizowano Ekspozyturę Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego. W 1945 r. obszar gorzowskiej Administracji Apostolskiej obejmował 44 836 km², co stanowiło 1/7 terytorium Polski, na którym mieszkało 2 250 000 osób, w tym około 90 000 autochtonów i 193 738 katolików¹⁵.

Administratorem Apostolskim w Gorzowie kard. A. Hlond mianował ks. dra Edmunda Nowickiego, kanclerza Kurii Arcybiskupiej i wiceoficjała w Metropolitalnym Sądzie Duchownym w Poznaniu. 28 października 1945 r. nastąpił ingres ks. E. Nowickiego do późniejszej katedry. Administrator apostolski z założenia był tymczasowym rządcą nowej jednostki organiza-

Polski. Organizacja Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Polsce po 1945 roku, Londyn 1973, s. 63-65.

¹⁴ J. Pater, *Z dziejów wrocławskiego Kościoła*, Wrocław 1997, s. 92-93; J. Swastek, *Rządcy archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1995*, Wrocław 1998, s. 33-51; K. Kowalczyk, *Stosunki Państwo-Kościół na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1972. Zarys problemu*, w: *Kościół rzymskokatolicki na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-2005*, red. G. Wejman, Szczecin 2005, s. 28-29; J. Pater, *Książdz infułat dr Karol Milik jako rządcą archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-1951*, Wrocław 2012, s. 44-55.

¹⁵ M. Chorzępa, *Rozwój organizacji kościelnej na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1965*, „*Nasza Przeszłość*” 1965, t. 22, s. 113-149; W. Pluta, *Kościół na Pomorzu Zachodnim*, w: *Kościół na Ziemiach Zachodnich. Ćwierćwiecze polskiej organizacji kościelnej*, red. J. Krucina, Wrocław 1971, s. 25; W. Jakubowski, M. Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich od X do XXI wieku. Informatorium historyczne*, Warszawa-Olsztyn 2011, s. 72.

cyjnej i posiadał tylko niektóre uprawnienia biskupa diecezjalnego, m.in. dot. udzielania sakramentu bierzmowania oraz pierwszej tonsury i święceń niższych. Formalnie podlegał bezpośrednio Stolicy Apostolskiej. Oficjalnie występował, używając oznak godności i przywilejów protonotariusza apostolskiego, co było oznaką bezpośredniej łączności z papieżem¹⁶. W „Annuario Pontifico” z 1955 r. napisano, że ks. E. Nowicki kierował gorzowską Administracją Apostolską tymczasowo¹⁷. Ks. administrator E. Nowicki *pięknie rozwinął dzieło organizacji kościelnej na Pomorzu Zachodnim i Ziemi Lubuskiej przy pełnej poświęcenia pracy ze strony duchowieństwa*¹⁸.

Ważną rolę w utrzymaniu ciągłości władzy w Administracji Apostolskiej odgrywali księża konsultorzy. Zgodnie z prawem kanonicznym od 1909 r. powoływano ich wszędzie tam, gdzie nie było warunków do utworzenia kapituły katedralnej. Ich podstawowym zadaniem było bezzwłoczne wyłanianie następcy administratora w nagłych przypadkach. Zastępowali oni również Radę Biskupią. Pierwszy zespół konsultorów na trzyletnią kadencję ks. Edmund Nowicki powołał 22 listopada 1945 r., a następny 30 listopada 1948 r.¹⁹

Obok administratora apostolskiego ważne miejsce w hierarchii kościelnej administracji zajmował wikariusz generalny. Został nim 1 października 1945 r. ks. dr Antoni Rojko, kolejnym ks. Władysław Sygnatowicz. Sprawował on władzę wykonawczą w tych obszarach, które z mocy prawa przysługiwały ks. Edmundowi Nowickiemu. Wydawał więc akty administracyjne oraz kierował pracami wszystkich urzędów, jakie funkcjonowały na terenie Administracji Apostolskiej, z wyjątkiem jednak tych, które administrator sobie zarezerwował, albo tych, do których prawo wymagało specjalnego zlecenia. Ponieważ ks. dr Rojko dość często chorował, 1 grudnia 1948 r. powołano Radę Administracyjną, która miała za zadanie wspomagać go w realizacji obowiązków wikariusza generalnego²⁰.

¹⁶ E. Napierała, *Ks. dr Edmund Nowicki administrator apostolski w Gorzowie Wlkp.*, w: *Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej, Pomorzu Zachodnim i Północnym (1945-1995)*, s. 55-56; tenże, *Geneza Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp.*, „*Studia Paradyskie*” 1985, nr 1, s. 195-196; S. Bogdanowicz, *Nowicki Edmund*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2010, kol. 55.

¹⁷ A. Kłafkowski, *Granica polsko-niemiecka a konkordaty z lat 1929 i 1933*, Warszawa 1958, s. 357.

¹⁸ W. Urban, *Duszpasterska siejba*, s. 62.

¹⁹ T. Dzwonkowski, *Administracja apostolska kamieńska, lubuska i prałatury pilskiej. Zarys dziejów*, s. 26.

²⁰ E. Napierała, *Historia Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp. za rządów ks. dra*

Zgodnie z tradycją zadania związane z organizowaniem i kierowaniem pracą duszpasterską, a także z administrowaniem majątkiem i prowadzeniem spraw osobowych oraz wykonywaniem władzy kościelnej miała spełniać Kuria. Była ona faktycznie organem wykonawczym administratora oraz wikariusza generalnego. Kuria składała się z urzędów i osób. Nominacje na urzędników należały do prerogatyw ks. Edmunda Nowickiego. Urzędnicy Kurii składali przyrzeczenie, że będą wiernie wypełniać zadanie w sposób określony prawem lub wskazany przez administratora. Podstawą do ich działania było prawo kanoniczne²¹.

Kuria mieściła się w Gorzowie Wlkp., początkowo przy ul. 30 Stycznia 1, następnie od 1 maja 1946 r. przy ul. Łokietka 17, a od 15 października 1947 r. przy ul. Drzymały 36. Organizacja Kurii rozpoczęła się od powołania kanclerza. Został nim 15 września 1945 r. pochodzący z archidiecezji gnieźnieńskiej ks. Jan Zaręba, a w 1948 r. po jego odejściu do macierzystej diecezji ks. mgr Józef Michalski. W 1950 r. na to stanowisko został powołany ks. mgr Marian Kumala, wywodzący się z diecezji lwowskiej. Kanclerz prowadził faktycznie kancelarię Kurii oraz koordynował działalność administracyjną pozostałych osób i urzędów wchodzących w skład Kurii. Zajmował się przede wszystkim pilnowaniem procedur kancelaryjnych i prawnych. Był faktycznie pierwszym notariuszem oraz sprawował nadzór nad sprawami finansowymi. Z urzędu uczestniczył w sesjach kurialnych i Rady Administracyjnej. Ponadto na specjalne zlecenie administratora referował sprawy pilne, które były załatwiane poza ustalonymi kompetencjami poszczególnych urzędników Kurii²².

Pracę merytoryczną w Kurii prowadzili referenci. Najwcześniej powołano referat szkolny, na czele z wizytatorem szkół w zakresie nauczania religii. Jesienią 1946 r. utworzono referat majątkowy. Wraz z wzrastającymi zadaniami budowlanymi powołano referat ds. budowlanych. W miarę umacniania się Administracji Apostolskiej w Kurii tworzone nowe referaty. 15 marca 1947 r. powołano referat duszpasterski, a następnie referat ds. małżeńskich²³.

Edmunda Nowickiego (1945-1951), Warszawa 1975, s. 68-69 (maszynopis w posiadaniu autora).

²¹ M. Sitarz, *Kuria diecezjalna*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2004, t. 10, kol. 251-252.

²² P. Kubiak, *Kancelaria Kurii*, w: *Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej, Pomorza Zachodnim i Północnym (1945-1995)*, s. 136-139.

²³ M. Chorzępa, *Rozwój organizacji kościelnej*, s. 120-121.

Bardzo ważnym zadaniem była opieka nad stanem nauki kościelnej, którą sprawowali egzaminatorzy posynodalni. 1 grudnia 1948 r. ks. dr Edmund Nowicki powołał zespół siedmiu egzaminatorów. Wzrastająca ilość zadań duszpasterskich i potrzeba ich większej koordynacji spowodowała, że 1 września 1949 r. dotychczasowy referat duszpasterski przekształcono w Wydział Duszpasterski. Składał się on z ośmiu referatów: referatu ds. organistów, referatu wiedzy religijnej, referatu duszpasterstwa akademickiego, referatu domów zakonnych żeńskich, referatu rekolekjonistów, referatu szkolnego, referatu domów diecezjalnych i referatu duszpasterstwa rodzin²⁴. 1 września 1950 r. dotychczasowy kanclerz Kurii ks. dr Józef Michalski został zwolniony ze swego urzędu. Nowym kanclerzem Kurii został ks. mgr Marian Kumala, pochodzący z diecezji lwowskiej.

Wkrótce rozpoczęto organizację Sądu Duchownego Administracji Apostolskiej, który ustanowiono 29 października 1950 r. Pierwszym oficjałem został ks. dr Józef Michalski. Sąd mieścił się w Gorzowie przy ul. Drzymały 36, a od 14 stycznia 1955 r. przy ul. Koniawskiej 51. Składał się z dwóch kompletów sędziów posynodalnych, powoływanych przez rządzącą Administrację. Sprawy do sądu wnosili promotorzy sprawiedliwości. Przy Sądzie działał także obrońca węzła małżeńskiego oraz adwokaci. Ponadto powoływano audytorów i notariuszy oraz biegłych, zwłaszcza z zakresu spraw małżeńskich. Pierwszym sędzią został w 1950 r. o. dr Mieczysław Kmiecinski, który w 1953 r. objął również funkcję wiceoficjała, którą sprawował do 1957 r. Sąd prowadził własną kancelarię, w której zatrudniano maszynistki oraz woźnego²⁵.

Wraz z organizacją władz w Gorzowie postępowały prace nad tworzeniem sieci dekanalnej i parafialnej. W chwili utworzenia Administracji Apostolskiej 15 sierpnia 1945 r. na jej terytorium było 16 dekanatów: osiem na terenie prałatury pilskiej (Babimost, Człuchów, Lębork, Piła, Pszczew, Wałcz, Wschowa i Złotów), cztery na terenie części przyłączonej z archidiecezji wrocławskiej (Rzepin, Strzelce Krajeńskie, Świebódzin i Zielona Góra) oraz cztery na terenie części diecezji berlińskiej (Koszalin, Słupsk, Stargard Szczeciński i Szczecin). Administrator apostolski ks. E. Nowicki 8 czerwca 1946 podzielił Administrację na 23 dekanaty: ba-

²⁴ E. Napierała, *Historia Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp.*, s. 72-74.

²⁵ J. Michalski, *Dziesięciolecie Sądu Biskupiego w Gorzowie Wielkopolskim*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” 1960, nr 9-10, s. 448; J. Konieczny, *Kalendarium sądownictwa w Kościele gorzowskim (1945-1992)*, Gorzów Wlkp. 1992, s. 33-36; K. Dullak, *Sąd Biskupi w Koszalinie*, „Studia Koszalińsko-Koło-brzeskie” 2004, nr 9, s. 176.

bimojski, choszczeński, człuchowski, gorzowski, gryfiński, kamieński, koszaliński, lęborski, myśliborski, nowogardzki, pilski, pszczewski, rypiński (rzepiński), słupski, stargradzki (Starogród), strzelecki, szczeciński, szczecinecki, świebodziński, wałecki, wschowski, zielonogórski i złotowski. 17 listopada 1948 r. teren Administracji podzielono na 26 dekanatów, w tym także drawski, krośnieński i sławieński. 23 marca 1949 r. utworzono dekanat bytowski (razem 27 dekanatów). 9 maja 1951 r. dokonano podziału dekanatu szczecińskiego na dwa nowe: Szczecin-Miasto i Szczecin-Powiat. 19 października powołano dekanat świdwiński. W 1956 r. na terenie gorzowskiej Administracji Apostolskiej było 29 dekanatów. 15 sierpnia 1945 r. na terenie Administracji były 142 parafie: 84 na terytorium prałatury pilskiej, 31 na terenie diecezji berlińskiej i 27 na obszarze archidiecezji wrocławskiej. Ks. administrator E. Nowicki po objęciu rządów utworzył siedem parafii. Według *Schematyzmu* z 1949 r. funkcjonowało 501 parafii, w tym tylko 138 miało kanoniczną erekcję. Stąd można mówić o 138 parafiach i 363 placówkach duszpasterskich. W latach 1951-1952 ks. wikariusz generalny T. Załuckowski utworzył 132 parafie. W *Schematyzmie* z 1959 r. dodano jeszcze 16 parafii, powstałych w 1951 r. Następcą ks. T. Załuckowskiego ks. wikariusz generalny Zygmunt Szelażek w 1955 r. erygował tylko jedną parafię²⁶.

Wraz ze wzrostem liczby ludności brak kapłanów stawał się coraz bardziej dotkliwy. Dlatego też konieczna była szybka organizacja własnych instytucji szkolących. 4 czerwca 1946 r. utworzono Małe Seminarium w Gorzowie. Podobne utworzono 1 lipca 1947 r. w Słupsku. Trzecie Małe Seminarium otwarto we Wschowie, gdzie od 1 września 1946 r. istniał konwikt biskupi dla młodzieży. Były to jednak szkoły o programie świeckim²⁷. W tej sytuacji konieczne stało się powołanie Wyższego Seminarium Duchownego. Rozpoczęło ono działalność 26 października 1947 r. w Gorzowie przy ul. Warszawskiej 38. Pierwszym jego rektorem był ks. dr Gerard

²⁶ G. Wejman, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1972*, Szczecin 2007, s. 180-195.

²⁷ J. Ferensowicz, *Niższe Seminarium Duchowne w Słupsku. Fragmenty wspomnień*, „Aspekty” 1995, nr 6, s. 23-24; Ł. Szuwikowski, *Działalność Niższego Seminarium Duchownego w Gorzowie Wlkp. w latach 1946-1961*, Szczecin 2007 (praca magisterska na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego. Katedra Historii Kościoła); S. Kmiecik, *Niższe Seminarium Duchowne w Słupsku w latach 1947-1960*, Szczecin 2008 (praca magisterska na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego. Katedra Historii Kościoła); R. Kufel, *Internat Biskupi i Małe Seminarium Duchowne we Wschowie (1946-1956)*, Zielona Góra 2013, s. 21-29.

Domagała CM. W seminarium ustanowiono także funkcję prokuratora, ojca duchownego oraz wykładowców. Wszyscy należeli do Zgromadzenia Księża Misjonarzy Wincentego á Paulo. Ponieważ seminarium szybko się rozrastało, wiosną 1948 r. przejęto kolejne dwa budynki – przy ul. Warszawskiej 36 i Ogrodowej 8²⁸.

W 1950 r. został wyświęcony pierwszy kapłan dla Ordynariatu Gorzowskiego. W następnym roku przybyło sześciu kapłanów, którzy kształcili się poza diecezją. Stan liczebny kapłanów w latach 1945-1956 przedstawia następująca tabela:

Rok	Święcenia dla diecezji	Księża diecezjalni	Księża zakonnici	Razem
Grudzień 1945	0	134	68	202
1946	0	198	102	300
1947	0	214	124	338
1948	0	244	140	384
1949	0	253	137	390
1950	1	264	138	403
1951	6	265	128	399
1952	31	249	181	461
1953	16	274	182	472
1954	35	282	182	499
1955	38	341	167	546
1956	48	363	169	580
Razem	175	3081	1718	4974

Źródło: G. Wejman, *Organizacja Kościoła katolickiego*, s. 242

²⁸ A. Baciński, *Otwarcie Wyższego Seminarium Duchownego w Gorzowie*, ZAA 1947, nr 6, 463-466; G. Dogiel, *Seminarium Duchowne w 25-letniej historii Diecezji Gorzowskiej*, GWK 1970, nr 7, s. 243; M. Chorzępa, *Seminarium Gorzowskie w swoim dwudziestopięcioleciu (1947-1972)*, GWK 1973, nr 6, s. 162-163; M. Pasiciel, *Historia Wyższego Seminarium Duchownego w Gorzowie Wlkp. w latach 1946-1961*, Wrocław 1991, s. 11 (maszynopis w posiadaniu autora); R. Tomczak, *Historia Diecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w latach 1947-1997*, w: *Diecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne Gorzów Wlkp. – Paradyż 1947-1997. Księga jubileuszowa*, red. R. Tomczak, Paradyż 1997, s. 71-74.

Liczbę kapłanów zmarłych w latach 1945-1956 ilustruje następująca tabela:

Rok	Liczba zmarłych
1946	6
1947	3
1948	2
1949	6
1950	3
1951	5
1952	4
1953	4
1955	4
1956	7
Razem	44

Źródło: „Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej”, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” oraz Schematyzmy 1946-1959

W latach 1948-1949 władze państwowe coraz bardziej zdecydowanie zaczęły ograniczać możliwości działania Kościoła. W 1948 r. rozpoczęto przejmowanie majątku, który nierzadko był jego własnością od czasów piastowskich. Ograniczano działalność duszpasterską, zwłaszcza wśród młodzieży. Wszelkimi sposobami destabilizowano administrację kościelną, usuwając proboszczów²⁹. W styczniu 1950 r. doprowadzono do rozwiązania organizacji „Caritas” i instytucjonalizowania ruchu „księży patriotów”³⁰.

²⁹ P. Kądziera, *Kościół a Państwo w Polsce 1945-1965*, Wrocław 1990, s. 32-37.

³⁰ Z. Zimnawoda, *Powstanie i działalność „Caritas” na terytorium diecezji zielonogórsko-gorzowskiej*, w: *Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej, Pomorzu Zachodnim i Północnym (1945-1995)*, s. 160-162; H. Szczegół, *Ziemie zachodnie i północne w polityce PZRR w latach 1949-1956*, w: *Ziemie zachodnie i północne Polski w okresie stalinowskim*, red. C. Osękowski, Zielona Góra 1999, s. 22-23; K. Kowalczyk, *Rozważania o działalności „księży patriotów” w województwie szczecińskim (1950-1955)*, w: *Ziemie zachodnie i północne Polski w okresie stalinowskim*, red. C. Osękowski, Zielona Góra 1999, s. 145-147; D. Zamiatała, *Polityka władz komunistycznych wobec katolickiej organizacji Caritas w latach 1945-1950*, ABMK 2000, t. 73, s. 540-543.

Dnia 26 stycznia 1951 r. komunistyczne władze państwowe przemocą usunęły z funkcji administratora apostolskiego ks. dra Edmunda Nowickiego i jego wikariusza generalnego ks. Władysława Sygnatowicza. Zakazano im również przebywania na terenie Administracji. W związku z tym formalnie Administracja Apostolska przestała istnieć³¹.

Zaistniała wówczas groźba przejęcia władzy przez osobę współpracującą z władzami państwowymi i w związku z tym groźba rozłamu w lokalnym Kościele. W tej sytuacji pospieszenie zebrana Rada Konsultorów wybrała wikariuszem kapitulnym ks. Tadeusza Załuczkowskiego. 8 lutego 1951 r. prymas Stefan Wyszyński mianował go wikariuszem generalnym arcybiskupa Gniezna i Warszawy oraz dla terytorium Ordynariatu Gorzowskiego. Oznaczało to, iż faktyczną, najwyższą władzę w dotychczasowej Administracji Apostolskiej sprawuje Prymas Polski. Niemalże w rok po wyborze, czyli 19 lutego 1952 r., ks. Tadeusz Załuczkowski zmarł. Wówczas władzę tymczasową nad kierowaniem Ordynariatem otrzymał ks. Marian Kumala. 12 marca 1952 r. konsultorzy diecezjalni wybrali nowego wikariusza kapitulnego. Został nim ks. Zygmunt Szelążek. Podobnie jak w poprzednim przypadku, 12 maja 1952 r. prymas Stefan Wyszyński mianował wikariusza kapitulnego swoim wikariuszem generalnym oraz nadał mu częściowe uprawnienia ordynariusza miejsca. Dotychczasowa Administracja Apostolska przyjęła nieoficjalną nazwę Ordynariatu Gorzowskiego. Wobec ciągłego nacisku władz, ciągłych prześladowań księży przez Urząd Bezpieczeństwa i prób ateizacji młodego pokolenia jednym z najważniejszych problemów nowego rządcy było utrzymanie administracji kościelnej i intensyfikacja katechizacji. Dlatego też tuż po objęciu władzy ks. Zygmunt Szelążek utworzył 3 kwietnia 1952 r. Wydział Nauki Katolickiej. Wydział ten przejął wszystkie zadania związane z kształceniem katechetów, które było dotychczas prowadzone na kursach katechetycznych, organizowanych zazwyczaj w Połczynie-Zdroju. Latem 1952 r. przeprowadzono reorganizację Diecezjalnego Seminarium Duchownego, powołując dwa wydziały. Wydział Filozoficzny, obejmujący dwa pierwsze lata studiów, został przeniesiony do Paradyża, natomiast Wydział Teologiczny, na którym kontynuowano naukę przez dalsze cztery lata, pozostał w Gorzowie. Nie zmieniono natomiast organizacji Kurii. Ks. M. Kumala pełnił dalej funkcję kanclerza

³¹ T. Dzwonkowski, *Polityka lokalnych władz PRL wobec Ordynariatu Gorzowskiego w latach 1951-1972 (na przykładzie postaw wobec ordynariuszy)*, w: *Stefan Kardynał Wyszyński wobec ziem zachodnich i północnych oraz stosunków polsko-niemieckich. W 100-lecie urodzin Prymasa Tysiąclecia*, red. T. Dzwonkowski, C. Osekowski, Warszawa-Poznań-Zielona Góra, 2001, s. 120.

aż do 24 września, kiedy to otrzymał nominację na wikariusza generalnego. 1 grudnia 1952 r. przekazał swój urząd kanclerza ks. Augustynowi Erdmannowi³².

9 lutego 1953 r. władze państwowe ogłosiły dekret „o obsadzaniu stanowisk kościelnych”, który dał możliwość szerokiej ingerencji władz państwowych, a zwłaszcza policji politycznej, jaką był Urząd Bezpieczeństwa, w sprawy duchowieństwa. 26 września 1953 r. aresztowano zwierzchnika i opiekuna Ordynariatu Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego. W następnych latach ograniczano możliwości działań duchowieństwa do murów świątyń i próbowano rozbić organizację kościelną od wewnątrz³³.

Wbrew oczekiwaniom rządu obaj rządcy Ordynariatu Gorzowskiego: ks. T. Załuckowski i ks. Z. Szelażek, nie stali się wiernymi sługami i wykonawcami poleceń władz partyjno-państwowych. Obaj rządcy Ordynariatu wielokrotnie sprzeciwiali się naciskom państwowym zmierzającym do usunięcia z Ordynariatu dziekanów i proboszczów uznanych za „wrogów ustroju” i awansowania księży „postępowych”³⁴.

Zmiany polityczne, jakie dokonały się w październiku 1956 r., przyniosły uwolnienie Prymasa Polski. W atmosferze odnowy życia społecznego i szermowania hasłem destalinizacji doszło do nowych porozumień między władzą a przedstawicielami Prymasa. Zakładały one przywrócenie niektórych swobód. 1 grudnia 1956 r. kard. Stefan Wyszyński skierował do Gorzowa bpa dra Teodora Benscha, wyświęconego potajemnie na biskupa 21 września 1954 r., z przeznaczeniem na rządcę terenów części diecezji berlińskiej, wrocławskiej i prałatury pilskiej z siedzibą w Gorzowie. W jego imieniu władzę w Gorzowie objął relegowany przez władze ks. dr Władysław Sygnatowicz, a 16 grudnia 1956 r. odbył się uroczysty ingres nowego rządcy do katedry gorzowskiej³⁵.

³² M. Chorzępa, *Rozwój organizacji kościelnej*, s. 136-138; G. Wejman, *Kościół gorzowski za rządów wikariuszy generalnych ks. prał. Tadeusza Załuckowskiego i ks. inf. Zygmunta Szelażka (1951-1956)*, w: *Władze wobec Kościołów i związków wyznaniowych na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1956*, red. E. Wojcieszek, Poznań 2012, s. 99-122.

³³ J. Sikorski, *Kościół rzymskokatolicki na ziemi lubuskiej w obliczu dekretu z dnia 9 lutego 1953 r. o obsadzaniu duchownych stanowisk kościelnych*, w: *Władze wobec Kościołów i związków wyznaniowych na Środkowym Nadodrzu w latach 1945-1956*, red. E. Wojcieszek, Poznań 2012, s. 73-82.

³⁴ K. Kowalczyk, *W walce o rząd dusz. Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim 1945-1956*, „Przegląd Zachodniopomorski” 1986, R. I (XXX), z. 1, s. 195.

³⁵ K.R. Prokop, *Sakry i sukcesja święceń biskupich episkopatu Kościoła katolickiego w Polsce w XIX i XX wieku (na tle wcześniejszych okresów dziejowych)*, Lublin 2012, s. 364-365.

Określenia prawne jednostki terytorialnej Kościoła gorzowskiego

Administracja Apostolska Kamieńska, Lubuska i Prałatury Pilskiej
(15.08.1945-do grudnia 1950)

Ordynariat Gorzowski
(1950-25.05.1967)

Administracja Apostolska Gorzowska „Ad nutum Sanctae Sedes”
(25.05.1967-28.06.1972)

Diecezja Gorzowska
(28.06.1972-25.03.1992)

Diecezja Zielonogórsko-Gorzowska
(od 25.03.1992)

Biogramy księży w układzie alfabetycznym

A

Abramski Jan * (1922-2003)

administrator, proboszcz

Ur. 1.06.1922 w miejscowości Łaś, pow. Maków Mazowiecki. Syn Stanisława i Marcjanny z domu Gąsior. Ochrzczono go 8.05.1923 w Szelkowie. Uczył się w miejscowej szkole powszechnej. Po ukończeniu siódmej klasy uczęszczał do gimnazjum w Pułtusk. Po wybuchu wojny przerwał naukę, pracował w lesie i na roli. Po wojnie był nauczycielem w szkole powszechnej w Małej Turzy. W 1947 ukończył pierwszą klasę liceum w Poznaniu, a roku później drugą klasę w Ostrzeszowie. Po maturze w 1948 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego (dalej WSD) w Gorzowie Wlkp. Tonsurę otrzymał 15.06.1950, egzorcystat i akolit 24.02.1952, subdiakon 8.02.1953. Świecenia kapłańskie otrzymał 31.05.1953 w Gorzowie Wlkp. z rąk abpa Walentego Dymka. Dekretem z 8.09.1953 mianowano go wikariuszem w Myśliborzu. 6.07.1954 został wikariuszem w Kłodawie. Dekretem z 21.06.1955 został wikariuszem w Choszcznie. 28.09.1956 ustanowiono go proboszczem w Trzebieży, dekanat Szczecin-Powiat. Urząd objął 20.10.1956. Dekretem z 6.08.1960 został administratorem w Ośnie Lubuskim, a 18.08.1967 przeniesiono go do Choszczna. Pismem z 12.11.1969 został dziekanem dekanatu Choszczno, 23.01.1971 wizytatorem dziekanów w rejonie gorzowskim, 11.09.1972 konsultorem diecezjalnym. Po reorganizacji Kościoła w Polsce w 1972 pracował w diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Zmarł 23.02.2003 w Choszcznie i tam 26.02.2003 został pochowany.

Archiwum Diecezjalne w Zielonej Górze (dalej ADZG), Akta Kurii Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp. (dalej AKAA) sygn. 962, sygn. 963, sygn. 1047, sygn. 1048; Schematyzm 1955, s. 36, 101; Schematyzm 1959, s. 284; Schematyzm 1969, s. 65, 398; Ks. R. Gołębiowski, *Wspomnienie o śp. ks. prał. Janie Abramskim*, „Niedziela” 28.03.2013 <http://www.niedziela.pl> (dostęp 10.12.2015).

Adamczak Kazimierz Stanisław (1928-1995)

administrator, kanonik honorowy, pracownik Kurii i Sądu
Biskupiego w Gorzowie Wlkp., proboszcz

Ur. 28.04.1928 w Snowidowie, pow. Nowy Tomyśl. Syn rolnika Ludwika i Marianny z domu Kaczmarek. 6.05.1928 ochrzczony w kościele pw. św. św. Piotra i Pawła w Staszkanie. W latach 1935-1939 uczył się w szkole powszechnej w Staszkanie. Po tragicznej śmierci ojca (+24.01.1940) rozkazem władz niemieckich 25.10.1941 został wysiedlony z rodziną do Szamocina k. Warszawy. Kontynuował naukę w miejscowej szkole powszechnej. Od 6.12.1942 do 25.03.1945 przebywał w Karczewie, pow. Węgrów-Sokołów, gdzie pracował na roli i uczęszczał do szkoły powszechnej. Naukę gimnazjalną pobierał prywatnie u miejscowych nauczycieli. 17.06.1942 otrzymał sakrament bierzmowania w miejscowości Liv, pow. Węgrów. 25.03.1945 powrócił z rodziną do Snowidowa i uczęszczał do gimnazjum w Grodzisku Wlkp. Po ukończeniu trzeciej klasy zgłosił się do Małego Seminarium Duchownego (dalej MSD) w Gorzowie Wlkp. 8.06.1949 zdał maturę w miejscowym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych. Po maturze wstąpił do WSD w Gorzowie Wlkp. Po rocznym pobycie w seminarium 18.11.1950 otrzymał pozytywną opinię i polecenie do tonsury i niższych święceń. 10.03.1950 otrzymał tonsurę z rąk bpa Walentego Dymka. 4.11.1951 przyjął święcenia ostiariatu i lektoratu, a 26.05.1952 egzorcystatu i akolitu. 31.05.1953 został subdiakonem, a 28.06.1953 diakonem. Święcenia kapłańskie przyjął 29.06.1954 w Gorzowie Wlkp. z rąk bpa Herberta Bednorza. Po święceniach 5.08.1954 został wikariuszem i katechetą w Szkole Podstawowej nr 2 we Wschowie. Pismem z 10.07.1957 został proboszczem w Borzysławiu, pow. Goleniów. 27.10.1961 bp Wilhelm Pluta powierzył mu opiekę nad obrazem Matki Bożej (dalej MB) Częstochowskiej, który przewożono samochodem w czasie peregrynacji na terenie diecezji. Po zakończeniu peregrynacji gorzowskiej na życzenie abpa Bolesława Kominka kontynuował misję opiekuna obrazu w archidiecezji wrocławskiej. 20.04.1963 został tymczasowym wikariuszem zarządcą w Lubniewicach. 2.03.1964 mianowano go pomocniczym referentem Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej w Gorzowie Wlkp. ds. wizytacji biskupich i dziekańskich. 20.05.1964 zwolniono go z obowiązków administratora w Borzysławiu. 9.11.1965 tymczasowo został ustanowiony notariuszem, a 31.10.1972 na stałe notariuszem gorzowskiego Sądu Biskupiego. 14.04.1973 otrzymał nominację na przedstawiciela diecezji do spraw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dalej KUL). 25.01.1974 został członkiem Rady Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej.

W latach 1970-1974 był kierowcą biskupów w czasie wyjazdów duszpasterskich. Pismem z 11.03.1974 zwolniono go z funkcji notariusza Sądu i mianowano tymczasowym wikariuszem zarządcą, a 26.04.1974 administratorem w Sławie Śląskiej. 1.02.1975 został pomocniczym referentem Wydziału Duszpasterskiego miejscowej Kurii ds. Duszpasterstwa Wczasów. 3.02.1981 przeszedł w stan spoczynku i zamieszkał w Poznaniu. Zmarł 19.03.1995 w Poznaniu. Pochowany tamże 24.03.1995.

Odznaczony 19.03.1973 godnością kanonika honorowego Kapituły Katedralnej w Gorzowie Wlkp.

ADZG AKAA sygn. 962, sygn. 963, sygn. 1048, sygn. 1054; Akta Kurii Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej (dalej AKDZG) Akta personalne. Księża zmarli. Adamczak Kazimierz (1946-1995); Schematyzm 1955, s. 36, 332; Schematyzm 1959, s. 177; Schematyzm 1969, s. 28, 93, 398; Schematyzm 1976, s. 27, 31, 34, 130, 206; Schematyzm 1988, s. 46, 283; P. Socha, *Śp. Ks. Kan. Kazimierz Adamczak, „Ecclesiastica”* 1995, nr 1-5, s. 230-233, tenże, *Biografie i wspomnienia o kapłanach diecezji zielonogórsko-gorzowskiej zmarłych w latach 1992-2004 r.*, t. 2 (publikacja w trakcie przygotowania).

Adamek Józef OMI (1915-1986)

oblat, misjonarz, spowiednik

Ur. 12.03.1915 w miejscowości Franklinów, pow. Ostrów Wielkopolski. Ochrzczony w parafii Lewków (archidiecezja poznańska, obecnie diecezja kaliska). Syn Izydora i Marii z domu Bączkiewicz. Uczył się w liceum w Ostrowie Wlkp. (1925) i w Niższym Seminarium Duchownym (dalej NSD) Misjonarzy Oblatów w Lublińcu (1933). Od 14.08.1933 do 15.08.1934 był w nowicjacie w Markowicach. Pierwsze śluby czasowe złożył 15.08.1934 w Markowicach, a śluby wieczyste 15.08.1937 w Obrze. W latach 1934-1939 studiował filozofię i teologię w WSD Misjonarzy Oblatów w Obrze. Święcenia kapłańskie otrzymał 18.06.1939 w Obrze z rąk bpa Walentego Dymka. Dekretem z 1.03.1946 został wikariuszem kooperatorem w parafii pw. Chrystusa Króla w Gorzowie Wlkp. Kolejno był ekonomem wspólnoty na Świętym Krzyżu (1948-1953), misjonarzem ludowym w Laskowicach Pomorskich (1953-1957), misjonarzem w Siedlcach (1957-1975), misjonarzem w Gorzowie Wlkp. (1975-1979), spowiednikiem (stały konfesor) w Gdańsku (1979-1981) i pomocnikiem duszpasterskim w Laskowicach Pomorskich (1981-1984). W latach 1984-1986 mieszkał w Poznaniu. Zmarł 19.02.1986 w Poznaniu. Pochowano go 21.03.1986 na cmentarzu przyklasztornym w Obrze.

ADZG AKA sygn. 783, sygn. 957; Archiwum Misjonarzy Oblatów w Poznaniu (dalej AOMI) biogram ks. Józefa Adamka OMI, oprac. ks. P. Latusek OMI; Schematyzm 1946, s. 7; MD, *Śp. o. Józef Adamek OMI*, „Misyjne Drogi” 1986, nr 2, s. 45.

Adamkowicz Czesław (1933)

administrator, kapelan sióstr zakonnych, proboszcz

Ur. 23.02.1933 w Postawach (diec. wileńska). Syn Edwarda i Filomeny z domu Romel. Pochodził z rodziny robotniczej. W 1946 przyjechał wraz z rodziną do Słupska, gdzie uczęszczał do szkoły podstawowej i NSD. Po maturze studiował filozofię i teologię w gorzowskim WSD. Subdiakoniat otrzymał 24.04.1955, a diakonat 1.05.1955. Świecenia kapłańskie otrzymał 24.06.1956 w Gorzowie Wlkp z rąk bpa Michała Klepacza. Dekretem z 10.01.1957 został wikariuszem w Tychowie. 13.03.1957 przeniesiono go do parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (dalej NSPJ) w Słupsku. 10.02.1958 został wikariuszem w Wolinie. Następnie pracował w parafii pw. św. Mikołaja w Wałczu, po czym skierowano go do parafii pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze. Był także wikariuszem w Łobezie. W latach 1961-1964 był proboszczem w Popielewie. 5.10.1964 mianowano go administratorem parafii Bojadła pod nieobecność ks. prob. J. Kotwickiego. Był rezydentem w Choszcznie oraz pełnił funkcję kapelana benedyktynek w Brzezinach. W latach 1971-1977 studiował homiletykę i zaliczył kurs doktorancki na ATK w Warszawie. W latach 1977-1987 był proboszczem kolejno w parafii Trzebielino, Gardna Wielka i Tuchomie. 15.07.2004 przeszedł w stan spoczynku i zamieszkał w Gdyni. Wskutek reorganizacji diecezji w Polsce w 1992 został kapłanem diecezji pelplińskiej. Od 2010 zamieszkał w Domu Kapłana Seniora w Chojnicach.

ADZG AKA sygn. 750, sygn. 963, sygn. 1054; Schematyzm 1959, s. 138; Schematyzm 1969, s. 65, 401; S. Grunt, *Pierwsi mieszkańcy. Ks. mgr Czesław Adamowicz*, w: *Dom Kapłana Seniora w Chojnicach wpisuje się w historię diecezji pelplińskiej*, red. S. Grunt, Pelplin 2010, s. 91-92.

Adamowicz Wincenty TJ (1909-1987)

jezuita, katecheta, wychowawca dzieci i młodzieży

Ur. 12.06.1909 w miejscowości Dziedzinka na Wileńszczyźnie. Syn Karola i Anieli z domu Sadkowicz. 1.11.1927 wstąpił do zakonu jezuitów w Alberty-

nie. W latach 1937-1938 studiował w Papieskim WSD w Dubnie. Święcenia kapłańskie otrzymał 5.09.1943 we Lwowie. Po święceniach został katechetą w sierocińcu w Tuligłowach k. Krasnegostawu, po czym skierowano go do duszpasterstwa w Lublinie i Gdańsku-Wrzeszczu. Dekretem z 27.09.1947 mianowano go wikariuszem w parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Szczecinie. Następnie posługiwał w Łodzi, Warszawie, Piotrkowie Trybunalskim, Toruniu, Poznaniu i Bydgoszczy. Zmarł 1.10.1987 w Bydgoszczy.

ADZG AKAA sygn. 957; *Adamowicz Wincenty*, w: *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, oprac. L. Grzebień SJ, Kraków 2004, s. 2.

Adamski Antoni TChr (1916-1972)

chrystusowiec, duszpasterz polonijny, proboszcz

Ur. 27.05.1916 w Poznaniu. Uczęszczał do miejscowego Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Po maturze 7.11.1936 wstąpił do Towarzystwa Chrystusowego w Potulicach. Następnie ukończył dwuletnie studia filozoficzne w WSD w Gnieźnie, a studia teologiczne w czasie wojny w Krakowie. Święcenia kapłańskie otrzymał 6.06.1943 w Krakowie z rąk bpa Stanisława Rosponda. Po święceniach od lipca do listopada 1943 był duszpasterzem w Biesiadkach, od listopada 1943 do lipca 1944 w Siemiechowie i od lipca 1944 do kwietnia 1945 ponownie w Biesiadkach (diec. tarnowska). Po wojnie od kwietnia do listopada 1945 był wikariuszem w Odolanowie oraz administratorem parafii od listopada 1945 w Cieszynie i od kwietnia 1947 w Sośnie k. Odolanowa. Dekretem z 16.08.1947 został z dniem 1.09.1947 wikariuszem kooperatorem w Stargardzie. 11.08.1950 ustanowiono go wikariuszem w Gryficach. Pismem z 20.04.1951 przeniesiono go do parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Szczecinie. Dekretem z 28.06.1957 otrzymał jurysdykcję do słuchania spowiedzi św. i misję kanoniczną do głoszenia słowa Bożego na czas pełnienia obowiązków proboszcza w Szczecinie-Podjuchach. W latach 1958-1961 pełnił obowiązki ekonoma generalnego w Poznaniu. W latach 1961-1963 był superiorem w Essen. W 1963 wyjechał do Francji, gdzie w 1964 został proboszczem największej polskiej parafii w Bruay-en-Artois. Pełnił funkcję sekretarza generalnego Polskiego Zjednoczenia Katolickiego oraz dyrektora Związku Polskich Bractw Różańcowych we Francji. Zmarł 29.05.1972 w Bethune we Francji. Pochowano go na cmentarzu w Hesdigneul.

ADZG AKAA sygn. 957, sygn. 958, sygn. 962; Schematyzm 1949, s. 223; Schematyzm 1955, s. 33, 268; F. Berlik, *Historia Towarzystwa Chrystusowego dla Wychodźców 1932-1939*, oprac. B. Kołodziej, Poznań 1987, s. 162, 194-195, 199, 215; B. Kołodziej, *Dzieje Towarzystwa Chrystusowego dla Wychodźców w latach 1939-1948*, Poznań 1983, s. 126, 215; tenże, *Adamski Antoni*, w: *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, red. K. Dopierała, Toruń 2003, t. 1, s. 3.

Adamus Paul (1889-1956)

proboszcz

Ur. 29.10.1889 w Piasecznie (Tarnowskie Góry). Święcenia kapłańskie otrzymał 18.06.1914 we Wrocławiu. Po święceniach 8.07.1914 został wikariuszem w Bobrku. 5.03.18 przeniesiono go do parafii pw. NSPJ w Berlinie. 9.09.1921 otrzymał wikariat w parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Szczecinie. 19.08.1924 został proboszczem w Bergen, pow. Rugia. 22.11.1928 mianowano go proboszczem w Świnoujściu. W dalszym ciągu obsługiwał parafię Bergen. 19.03.1941 został aresztowany przez Gestapo za odprawianie nabożeństw dla polskich robotników. Osadzono go w Szczecinie. Od 13.06.1941 do 8.04.1945 przebywał w obozie koncentracyjnym w Dachau. Po wyzwoleniu obozu wrócił do Świnoujścia. Administrator apostolski ks. E. Nowicki powierzył mu zarząd miejscową parafią ze szczególnym wskazaniem opieki duszpasterskiej nad miejscową ludnością niemiecką. W 1946 został przymusowo wysiedlony do Niemiec. Zmarł 27.02.1956.

ADZG AKAA sygn. 957; *Handbuch des Bistums Breslau* (dalej HBB) 1915, s. 24; HBB 1919, s. 109; HBB 1922, s. 124; HBB 1925, s. 121; HBB 1929, s. 140-141; J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau*, Warszawa 1957, s. 340; L. Bończa-Bystrzycki, *Kościół katolicki na Pomorzu Zachodnim 1871-1945*, Koszalin 1995, s. 243, 251, 258, 274.

Aleksa Paweł – o. Bazyli OFM (1910)

franciszkanin, administrator, proboszcz

Ur. 18.05.1910. Pochodził z Kochłowic. Do zakonu wstąpił 6.10.1928, a śluby wieczyste złożył 1.12.1932. Święcenia kapłańskie otrzymał 28.07.1935. Po zakończeniu wojny w 1945 opiekował się parafią w Rokitnie po wyjeździe niemieckiego proboszcza. Dekretem z 8.10.1945 był wikariuszem w Skwierzynie. Prawdopodobnie w czasie wojny lub zaraz po jej zakończeniu otrzymał dekret eksklaustracji, pozwalający na przejście do duchowień-

stwa diecezjalnego. W każdym razie ks. Władysław Dubaniowski w piśmie do Kurii w Gorzowie z 18.10.1945 informował, że ks. Aleksa, mieszkający w Skwierzynie, jest sekularyzowanym bernardynem. Dekretem z 5.11.1945 został wikariuszem kooperatorem z prawami i obowiązkami proboszcza w Karninie. 28.11.1945 został wikariuszem w Trzebiszewie. Dekretem z 27.05.1946 był wikariuszem kooperatorem w parafii pw. św. Krzyża w Gorzowie Wlkp. z siedzibą oraz prawami i obowiązkami proboszcza w Kłodawie. Pismem z 22.03.1947 ustanowiono go administratorem (wikariuszem ekonom) w Ugoszczy. 20.01.1948 mianowano go wikariuszem kooperatorem w Żelechowie z rezydencją oraz prawami i obowiązkami proboszcza w Warpnie Nowym. Dekretem z 10.02.1948 został wikariuszem w Rzepinie z rezydencją oraz prawami i obowiązkami proboszcza w Boczowie. Na własną prośbę od 10.11.1948 był wikariuszem w Krośnie Odrzańskim z rezydencją oraz prawami i obowiązkami proboszcza w Bytnicy. Dekretem z 22.09.1949 został wikariuszem parafii pw. św. Ottona w Słupsku z rezydencją oraz prawami i obowiązkami proboszcza w Wytownie. Urząd pełnił do 1951, po czym został zasuspendowany przez kard. Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski.

ADZG AKA sygn. 747, sygn. 753, sygn. 764, sygn. 843, sygn. 956, sygn. 957, sygn. 958; Schematismus Ordinis Fratrum Minorum S.P.N. Francisci almae Provinciae B.V. Mariae Immaculatae Conceptionis in Polonia (vulgo PP. Bernardinorum) [...] pro anno Domini 1938. Leopoli 1937, s. 86; Schematyzm 1946, s. 8; Schematyzm 1949, s. 124; A. Baciński, *Księża Misjonarze św. Wincentego á Paulo w Ordynariacie Gorzowskim w latach 1945-1955*, Jordanowo 1955, s. 22, 30.

Alichniewicz Jerzy (1930-1963)

administrator

Ur. 3.07.1930 w Bydgoszczy. Syn Marcina i Marcjanny z domu Korzy[ę]ńskiej. Pochodził z rodziny robotniczej. Ochrzczono go 13.07.1930 w parafii farnej pw. św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy. Początkowo mieszkał z rodzicami w Bydgoszczy. Po śmierci ojca przeprowadził się wraz z matką do Brodnicy nad Drwęcą. W 1937 rozpoczął naukę w szkole powszechnej w Solcu Kujawskim. Klasę ósmą ukończył w Brodnicy. Bierzmowany 16.09.1941 w Brodnicy przez bpa Karola M. Spletta. Otrzymał imię Józef. W 1946 zgłosił się do gimnazjum w Bydgoszczy, ale jeszcze tego samego roku przeniósł się do Prywatnego Gimnazjum Męskiego Misjonarzy Słowa Bożego (werbiści) w Górnej Grupie, pow. Świecie. Przebywał tam od

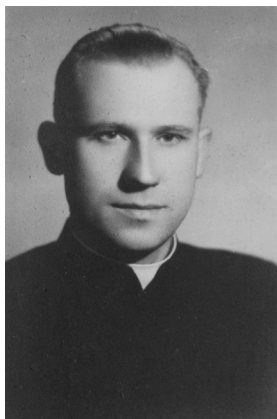
31.08.1946 do 2.07.1948. Po wakacjach 3.09.1948 wstąpił do NSD w Słupsku. Po maturze w 1950 wstąpił do WSD w Gorzowie Wlkp. Tonsurę otrzymał 24.05.1952, ostiariat i lektorat 26.05.1952, egzorcystat i akolitat 8.02.1953, subdiakoniat 30.05.1954, a diakonat 13.06.1954. Świecenia kapłańskie przyjął 5.06.1955 w Gorzowie Wlkp. z rąk abpa Walentego Dymka. Pismem z 8.07.1955 mianowano go wikariuszem w Kłodawie. Następnie 12.07.1956 został wikariuszem w Świebodzinie. Pismem z 23.12.1958 przeniesiono go na wikariat w Gryficach z rezydencją w Świeszewie. 11.01.1959 przejął obowiązki wikariusza, a 16.04.1959 ustanowiono go administratorem w Świeszewie. 10.12.1963 zmarł nagle na zawał serca na plebani. Pochowany 13.12.1963 w Bydgoszczy.

ADZG AKA sygn. 963, sygn. 1054, sygn. 1742; Schematyzm 1959, s. 314; W. Deryng, *Nekrolog śp. Księdza Proboszcza Jerzego Alichniewicza*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (dalej GWK) 1964, nr 6, s. 135-136.

Anczarski Józef * (1912-2002)

administrator, kanonik RM, pracownik Kurii Biskupiej w Gorzowie Wlkp., popularyzator teologii, proboszcz, więzień polityczny

Ur. 18.02.1912 w Poczapach, pow. Złoczów. Syn rolnika Kazimierza i Bronisławy z domu Tychniewicz. Uczęszczał do gimnazjum humanistycznego w Złoczowie. Po maturze jesienią 1935 wstąpił do WSD i studiował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza (dalej UJK) we Lwowie. Świecenia kapłańskie otrzymał 18.06.1939 we Lwowie z rąk abpa Bolesława Twardowskiego. 5.08.1939 został wikariuszem w Wiśniowczyku, a po krótkim pobycie przeprowadził się do Dobropola, gdzie było wielu Polaków. Od 25.09.1942 administrował parafią w Wiśniowczyku. 3.05.1943 został aresztowany i uwięziony przez Niemców w Buczaczu za bojkotowanie apeli o wysyłanie ludzi do pracy przymusowej. Po miesiącu dzięki ks. Ludwikowi Stauferowi zwolniono go z więzienia. 11.06.1943 abp Eugeniusz Baziak skierował go na wikariat do Skąlatu, po czym od marca 1945 do Tarnopola. Od 25.12.1945 przez pół roku jeździł do Trembowli, by w każdą niedzielę odprawiać mszę św. dla Polaków. Zmuszony naciskami władzy sowieckiej 24.05.1946 wyjechał na Ziemie Odzyskane i osiedlił się we Wrocławiu-Muchoborze. Dał się poznać jako autor licznych kazań, które publikował w „Bibliotece Kaznodziejskiej”. Pod koniec 1948 został aresztowany przez organa bezpieczeństwa pod zarzutem znęcania się nad dziećmi polskich

Jan Abramski

Kazimierz Adamczak

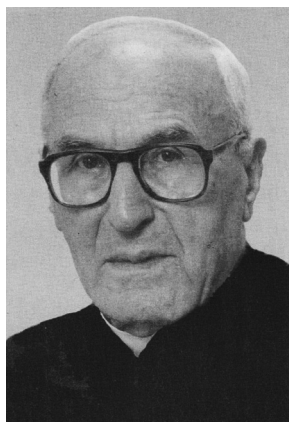
Czesław Adamkiewicz

Wincenty Adamowicz

Jerzy Alichniewicz

Józef Anczarski

Ireneusz Antkowiak

Kazimierz Antosz

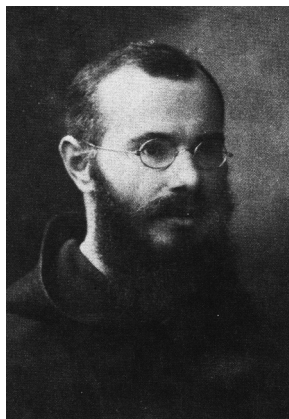
Antoni Baciński

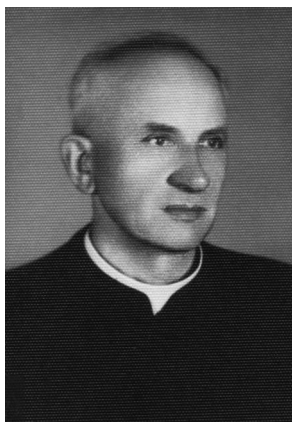
Wacław Backiel

Władysław Bajon

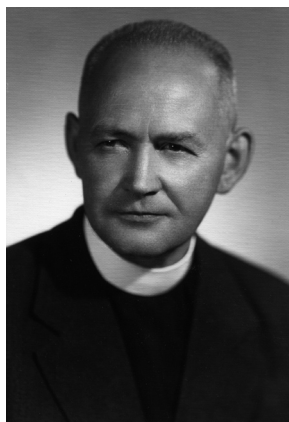
Jan Banaś

Bronisław Barański

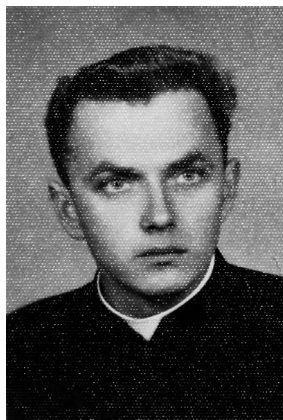
Jan Bartecki

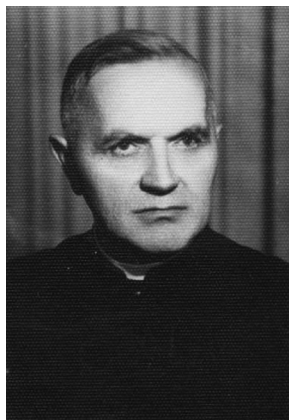
Aleksander Bartnik

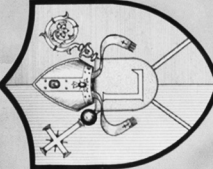
Teodor Bensch

Jan Betleja

Józef Bielak

NEOPREZBITERZY

W.S.D. — GORZÓW

25.5.1952.

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

K. JANUSZ JANKOWSKI

Alfabetyczny wykaz księży pracujących w Kościele gorzowskim

- Abramski Jan I 27
Adamczak Kazimierz Stanisław I 28
Adamek Józef 29
Adamkowicz Czesław I 30
Adamowicz Wincenty I 30
Adamski Antoni I 31
Adamus Paul I 32
Aleksa Paweł – o. Bazyli I 32
Alichniewicz Jerzy I 33
Anczarski Józef I 34, 47, 58, 75, 80,
81, 107, 160
Antkowiak Ireneusz Wacław I 36
Antosz Kazimierz I 36
Anuszkiewicz Kazimierz I 37
Baciński Antoni I 17, 33, 39, 92, 106,
120, 124, 126, 127, 129, 132, 134, 196
Backiel Wacław I 40
Bajon Władysław I 41
Bałakier Edward – o. Rajmund I 42
Bałut Józef – o. Aleksy I 43
Banaś Jan-o. Gabriel I 44
Barański Bronisław I 44
Barć Józef – o. Anastazy I 45
Bardecki Andrzej I 46
Barnaś Albin (Bełch Józef) I 47, 52
Bartecki Jan I 47
Bartkiewicz Franciszek I 48
Bartnik Aleksander I 49
Bączkowski Dionizy I 50
Bąk Józef Andrzej I 50
Bełch Józef (Barnaś Albin) I 47, 52
Bensch Teodor I 4, 12, 20, 23, 34, 54,
97, 186, 214
Berka Czesław I 55
Berlik Florian I 32, 56, 64, 71, 107,
109, 117, 129, 147, 160, 171
Betleja Jan I 57
Bielak Józef I 58
Bielski (Bilski) Stanisław I 61
Bieńkowski Jan Tadeusz I 59
Biliński Michał – o. Melecjusz I 60
Biłyk Paweł I 62
Binder Leon I 62
Biolik Piotr I 63
Biskupski (Biskup) Bernard I 64
Bleske Johannes I 10, 65, 96
Blezień Stefan I 66
Bochenek Kazimierz I 66
Bodzenta Jan – o. Wilhelm
(Jan Glen) I 67, 190
Bogacki Flawiusz Ferdynand I 68
Bonin Johannes Jan I 68
Borkowski Jan – o. Apolinary I 68
Borodnicz Jan I 70
Breithaupt Tadeusz I 71
Brieske Johannes I 72
Brodzik Tadeusz Kazimierz I 72
Bronisławski Zygmunt I 73
Bruski Józef I 74
Bryczkowski Mieczysław I 75
Brzeziński Mieczysław I 75
Brzęczek Stanisław Kazimierz I 76

Brzozowski Mieczysław I 77
 Bucks Alois Franz I 78
 Bujnowski Bolesław – o. Beda I 78
 Bulak Maciej I 79
 Bulczyński Leonard I 80
 Bury Władysław I 81
 Burzyński Stanisław I 81
 Buzalski Kwiryn I 82
 Caruk Tadeusz I 83
 Ceptowski Stefan Bartłomiej I 83
 Chamier – Gliszczyński Leon I 85, 190
 Chamski Ludwik I 86
 Chańczewski Antoni Edward I 86
 Chlewiński Zdzisław I 87
 Chmielewski Karol I 88
 Chmura Władysław I 89
 Chodukiewicz Stefan – o. Lucjusz I 90
 Chomski Antoni I 91
 Chorzępa Michał I 12, 14, 17, 20, 40, 91,
 92, 106, 114, 124, 126, 132, 134, 196
 Chrapko Ludwik I 92
 Chraćhol Michał I 93
 Chrzanowski Roman I 94, 95
 Chudy Stanisław I 95
 Cichoń Adam Iwo I 96, 97
 Cichosz Jan Brunon I 97
 Cieślik Mieczysław I 98
 Cisek Władysław I 99
 Ciszewski Tomasz Eugeniusz I 100
 Cofałka Franciszek Stanisław I 100
 Cudak Henryk I 101
 Cyranek Paweł I 102
 Cyronek Adam I 103
 Czapiewski Bronisław I 104
 Czaplak Andrzej I 105
 Czapran Józef I 106
 Czarnecki Jan I 107
 Czartoryski Czesław I 108, 109
 Czechowicz Andrzej I 109
 Czerkawski Stanisław I 110
 Czerkies Józef I 111
 Czerniak Leonard I 111
 Czerniejewski Tadeusz I 112
 Czerwiński Stanisław I 113
 Czubryj Karol I 114
 Ćwięka Franciszek I 117
 Ćwiękowski Henryk I 117
 Dausmann Ruprecht I 119
 Dąbrowa Jerzy I 120
 Dąbrowski Stanisław I 120
 Dec Jan I 121
 Degler Ferdynand I 122
 Deja Jan I 123
 Dembiński Paweł I 124
 Derebecki Alfons I 125
 Deryng Władysław Franciszek I 34,
 126
 Dewor Bernard I 127
 Długopolski Franciszek I 127
 Długopolski Tadeusz I 127, 128, 170
 Dobkowski Eugeniusz I 129
 Dobrzański Stefan I 129
 Doczyło Michał I 130, 131
 Dogiel Gerard I 17, 131
 Domachowski Wiktor I 132
 Domagała Gerard Józef I 16, 17, 133
 Domalewski Henryk I 135
 Domański Nikodem I 136
 Domosud Kazimierz I 137
 Donocik Leopold I 138
 Dorobisz Jan – o. Tobiasz I 139
 Dratwa Bolesław Damian I 140
 Drozdowicz Ignacy I 141
 Drzewiecki Witold Stanisław I 141
 Dubaj Ignacy I 142
 Dubaniowski Władysław I 33, 143
 Duch Edmund I 144
 Duchatkiewicz Józef I 144
 Dudak Roman Piotr –
 o. Krescencjusz I 145
 Dudek Alojzy Józef I 146
 Dudek Zygmunt I 147

Dulak Józef I 148
 Dydek (Dymiński) Stanisław
 (Stefan Danikowski) I 148
 Dymitrowicz Kazimierz I 150, 151
 Dworak Henryk I 151
 Dziubina Stefan I 153
 Engler (Englert) Konrad I 155
 Erdmann Augustyn
 (Franciszek Deka) I 20, 155
 Faron Władysław I 157
 Ferenc Zdzisław Andrzej I 158
 Ferensowicz Józef I 16, 159
 Fietko Stanisław I 160
 Fikus Seweryn I 160
 Filip Stanisław – o. Bernard I 161
 Filipek Józef I 162
 Filoda Julian I 162
 Folcik Marian I 163
 Fordon Henryk I 165
 Frankowski Franciszek I 166
 Freyer Linus I 167
 Fuglewicz Michał I 167
 Furdyna Kazimierz I 168
 Gabiś Jan I 169
 Gagajek Edmund I 170
 Gajda Walter I 171
 Gajewski Emil Edward I 172
 Galas Stanisław I 173
 Gallisch (Galisz) Feliks I 97, 174, 175
 Gandawski (Kiernos) Alojzy I 175
 Gardo[e]cki Antoni –
 o. Zdzisław I 176
 Garske Franz I 177
 Garski Julian I 177
 Gawroński Jan I 178
 Gawrych Jerzy I 179
 Gazda Kazimierz Jan –
 o. Wiesław I 180
 Gądek Antoni I 181
 Gąsior Wojciech I 182
 Gębiak Franciszek I 183
 Gendzieński Zygmunt I 183
 Genge Walter Robert
 Hieronymus I 184
 Gerschberg (Gerszberg)
 Franciszek I 185, 186
 Giecołd Franciszek I 186
 Giżyński Adolf I 187
 Glados Bolesław I 188
 Glapiński Andrzej I 189
 Gleń Jan (Jan Bodzenta) I 67, 190
 Gliszczyński (Chamier –
 Gliszczyński) Leon I 190
 Głazowski Szczepan – o. Janusz I 190
 Głazewski Jan Józef I 191
 Głęb Kazimierz I 192
 Głodzik Stanisław Jan I 56, 193
 Głogowski Piotr I 193
 Głowacz Walerian I 194
 Gocyła Henryk I 195
 Godziek Augustyn I 195
 Golak Marian Witold I 196
 Golianek Tadeusz Roch I 81, 197
 Gołabek Józef I 198
 Gołębiewski Józef I 199
 Gołębiewski Stanisław Jan I 200
 Gomółczak (Gomułczak)
 Felicjan I 200
 Gondek Franciszek I 201
 Gorczyca Franciszek Wojciech –
 o. Tytus I 201
 Gościmiński Leszek Mirosław I 203
 Gottwald Georg I 204
 Góralczyk Józef Stanisław I 205
 Górzyński Sylwester I 205
 Grabianka (Leszczyc Grabianka)
 Kazimierz Władysław Jan
 Mikołaj I 206, 207
 Grabowski Jan (Gryszel
 Marian) I 208, 215
 Graczyk Alojzy I 209
 Grala Jan – o. Edmund I 210

Grembowicz (Grębowicz)	Grzebalski Stanisław I 216
Kazimierz I 210	Grzebiela Edward I 216
Grodzki Józef – o. Jakub I 211	Grzeszkiewicz Feliks Norbert I 217
Grodzki Leon – o. Szymon I 211, 212	Grzeszkowski Jan I 218
Gruchała Mieczysław Kazimierz I 213	Grześ[si]kowski Marian I 218
Grudziecki Edward Henryk I 213	Grzybowski Ignacy I 219
Grühn (Grin) Wojciech I 173, 214	Guzowski Bronisław Augustyn I 219
Grygłyak Andrzej I 215	Guzowski Henryk Szczepan I 220,
Gryszel Marian	221
(Grabowski Jan) I 207, 216	

Indeks miejscowości

- Aix les Bains I 51 I 51
Albertyn I 30, 31 I 30, 31
Aleksandrów Kujawski I 68, 103,
145, 149, 165, 168, 169
Amrozy I 159
Antoniewo I 93
Antonin I 160
Antwerpia I 162
Arnsberg I 185
Arturówek k. Łodzi I 183, 188
Babimost I 15, 111, 221
Bad Ems I 69
Bad Iburg I 177
Bad Liebenwerda I 69
Bad Soden I 40
Baden I 108
Bałdrychów I 194
Banie I 94, 101, 197
Banie Mazurskie I 60
Baniocha I 95
Bankstown I 171
Bar I 36
Baranowicze I 86
Barlinek I 91, 106
Bartniki I 219
Bartoszyce I 42, 60, 136
Barzowice I 37
Bąblin I 76, 95, 142, 180, 186, 187
Bednarówka I 143
Bedoń I 95
Belkau I 64
Bełżyce I 136
Berdyczów I 50
Bereza Kartuska I 85
Bergen I 32
Berlin I 10, 32, 146, 167, 170
Bethune I 31
Będzin I 195
Biała I 95, 163, 167, 199
Biała Podlaska I 66, 84
Białogard (Białogród) I 36, 56, 86,
98, 187
Białogórzyno I 67
Biały Bór I 153
Biechowo I 214
Biecz I 111, 203
Bieniewo I 185
Bieńkówka I 178
Bieruń Stary I 188
Biesiadki I 31
Biłka Szlachecka I 162
Bińcze I 140, 180, 187
Błedzew I 73, 91, 122, 126
Blinów I 117
Błociszewo I 113
Błonie I 41
Bobin I 218
Bobolice I 126
Bobrek I 32, 138
Bobrowica I 216
Bobrowice I 37, 51, 86
Bobrowniki I 127

Bochnia I 181
 Bochum-Weitmar I 175
 Boczów I 33, 173
 Bodzanów I 105, 183
 Böhlingen I 169
 Bojadła (Rybojady) I 30, 200
 Bojków I 187
 Bolenia I 183
 Boleszkowice I 66, 197
 Bolinowo I 143
 Bolków I 43, 93
 Boluminek I 74
 Borek Fałęcki I 161
 Borowa Wieś I 172
 Borowice I 135
 Borów Wielki I 82, 191
 Borszczów I 81
 Borzysław I 28
 Braniewo I 69, 132, 185
 Braunschweig I 184
 Breitenstein I 194
 Brenna I 209
 Brennik I 118
 Breń I 70, 77, 88
 Brodnica nad Drwęcą I 33
 Brody I 46, 163, 219
 Brona I 181
 Broniszewo I 75, 135, 165
 Brójce Lubuskie I 80, 121
 Bruay-en-Artois I 31
 Bruczków I 209
 Brwinów I 192
 Brzesko I 72, 147, 151
 Brześć Kujawski I 82
 Brzeziny I 30, 186, 216
 Brzeziny Śląskie I 183
 Brzeźce I 196
 Brzeźno I 193
 Brzeźno Lęborskie I 174
 Brzeżany I 172, 183
 Brzostów Wielki
 (Bruskowo Wielkie) I 85
 Brzozów I 49, 148
 Buchenwald I 46
 Buczacz I 34, 58, 60, 92, 106
 Buczacz-Rzepińce I 202
 Buczek Mały I 69
 Buczek Wielki I 69
 Budziska I 96
 Budzów I 57
 Buk I 54
 Bukiszki I 135
 Bukowina I 90
 Burakówka I 79
 Burgenland I 209
 Busko Zdrój I 147
 Bydgoszcz I 31, 34, 48, 64, 72, 75,
 105, 125, 131, 136, 150, 156, 165,
 184, 206, 217
 Bykowina I 172
 Bysino (Byszyno) I 221
 Bytnica I 33, 45, 220
 Bytom I 46, 166, 181
 Bytów I 153, 184, 185
 Castelnaudary I 188
 Cedynia I 86
 Cewice I 90
 Charzynowo I 212
 Chełm Lubelski I 142
 Chełmno I 125, 126, 203
 Chełmy I 170
 Chicago I 104
 Chichy I 165
 Chlebowo (Niemaschleba) I 130,
 152
 Chludowo I 208, 209
 Chociszewo I 80, 165, 166
 Chociwel I 117
 Chocz I 144
 Chodaczków Wielki I 58
 Chodel I 136
 Chodzież I 155

Chojna I 67, 86, 87, 101, 110, 111,
 168, 197, 221
 Chojnica I 110
 Chojnice I 30, 74, 85, 179, 217
 Chojnów I 118
 Chorostków I 183
 Chorzele I 75
 Chorzów I 100, 146
 Chorzów-Batory I 102
 Choszczno I 27, 30, 70, 88, 106, 139,
 165, 173, 178
 Chrzanów I 131, 219
 Chrzanów pow. Elk I 153
 Chrzastowo I 122, 123
 Chumiętki I 112
 Chylice k. Warszawy I 124
 Chyrów I 89, 99, 142, 181
 Ciążeń I 67
 Ciekocino I 67
 Cienin Kościelny I 164
 Ciepłowo I 165
 Cieszyn I 31, 130, 138
 Ciosaniec I 97, 168
 Cleveland I 98
 Coburg I 40, 46
 Como I 51
 Cruz Machado I 129
 Cybinka I 56
 Cyganek I 153
 Czaplinek I 94, 104, 215
 Czarne I 213
 Czarnków I 156
 Czarnożyły I 95
 Czarnówek I 120
 Czarnylas I 160, 219
 Czarocin I 117
 Czechowice I 99
 Czechowice-Dziedzice I 142
 Czermin I 117
 Czerna I 67
 Czerniawa I 130
 Czernica I 118
 Czernięcin I 216
 Czersk I 217
 Czerwińsk I 41, 42, 47, 48, 59, 93,
 94, 97, 103, 168, 169, 170, 192, 193,
 196, 197, 201
 Częstochowa I 57, 61, 96, 112, 195,
 208
 Człopa I 184
 Człuchów I 15, 36, 99, 122, 123, 132
 Czortków I 108
 Czortków I 92, 121
 Czudec I 45, 175, 176
 Dachau I 32, 61, 62, 63, 65, 84, 122,
 176
 D'Ajaccio I 51
 Dakowy Mokre I 166
 Damno I 198
 Dargobądz I 189
 Darłowo I 42, 90, 210, 212
 Daszawa I 66, 93, 102
 Daszewo I 93, 101
 Dawidów I 113
 Dąbie Szczecińskie I 194
 Dąbrowa k. Grodna I 44, 90
 Dąbrowa Tarnowska I 105, 121, 202
 Dąbrowa Wielka I 40
 Dąbrowica I 182
 Dąbrówka I 130
 Dąbrówka Wlkp. I 62, 63, 80, 159
 Debrzno I 69, 95, 132
 Depułtycze I 121
 Deszczno I 82
 Dębica I 66, 69, 122, 192
 Dęblin I 216
 Dębno I 157, 198
 Dębno Lubuskie I 48, 66, 97, 145,
 197
 Dębołęka I 77
 Dębowa Łęka I 96, 97, 103, 113, 133,
 169

Dębowiec I 162, 163, 175, 199
 Długie I 161
 Długopole I 127
 Dobino I 46
 Dobranowice I 57
 Dobrze Miasto I 60, 131
 Dobromil I 60
 Dobropole I 34
 Dobrzyca I 45
 Dokurszniki (Oszmiana) I 86
 Dolina I 81
 Dom Feliciano I 129
 Domaszewice I 86
 Domoślawice I 71
 Dorodziszek I 111
 Dortmund I 46, 64
 Dortmund-Brackel I 64
 Dortmund-Eving I 64
 Dortmund-Lutgendortmund I 64
 Draków I 216
 Drawno I 173, 191
 Drawsko Pomorskie I 49, 70, 77, 161, 205, 219
 Drągowina I 129
 Drelowo I 85
 Drohobycz I 46, 70, 130, 180
 Drzewianowo I 207
 Dublany I 180
 Dubno I 31, 50
 Duderstadt I 68
 Duisburg I 190
 Duninowo I 111
 Duszniki Zdrój I 142
 Dworzec I 94
 Dygowo I 36, 86, 207
 Dziedzice I 181
 Dziedzinka I 30
 Dziemiany I 74
 Dzierżoniów I 81
 Dzikowo I 216
 Dzikowo Stare I 127
 Dżisna I 104
 Dzwonowo I 119
 Edmonton I 171
 Ehrenbreitstein I 119
 Ejszyszek I 112
 Elberfeld I 119
 Elbląg I 90, 199, 211
 Ellgoth-Idaweiche (Panewnik-Ligota) I 185
 Ełk I 153
 Engelport I 188
 Essen I 31, 175
 Essen-Bergeborbeck I 175
 Feldafing I 40
 Fiszor I 60
 Foglizzo I 93
 Frankfurt nad Menem I 69, 132
 Franklinów I 29
 Freiburg I 177
 Freiburg Bryzgowijski I 69
 Freising (Fryzyna) I 119
 Frombork I 94, 170, 185
 Fryburg Szwajcarski I 108
 Fulda I 119, 188
 Fülme I 184
 Gandawa I 162
 Gańczary I 113
 Garcigórz I 36, 90, 198
 Gardna Wielka I 30
 Gardoty I 176
 Garwolin I 135
 Gaurani das Missoes I 109
 Gądków Wielki I 45, 99
 Gdańsk I 12, 29, 39, 89, 119, 146, 154, 167, 181, 183, 205, 213, 217
 Gdańsk-Orunia I 194, 201
 Gdańsk-Wrzeszcz I 31, 48
 Gdynia I 30, 89, 94, 114, 118, 143, 210, 211
 Germersheim I 119
 Gidle I 207

Giemlice I 199
 Gieranony I 112
 Giersdorf I 174
 Gilching I 175
 Glińsk I 39
 Gliwice I 76, 96, 139, 142, 162, 166, 187
 Gładyszów I 153
 Głazów I 150
 Głodzino I 95
 Głogów I 174
 Głogówek I 149
 Głusków I 48
 Głowczyce I 198
 Głubczyn I 149
 Głusiec I 216
 Gniezno I 19, 31, 54, 56, 68, 78, 93, 122, 170, 184, 207, 210
 Gocław I 135
 Golczewo I 102
 Goleniów I 28, 71
 Gołaczewy I 82
 Gołonóg I 170
 Goniądz I 78
 Goraj I 53, 62, 167, 174
 Gorlice I 77, 111, 153, 201, 203
 Görlitz I 175
 Gorzów Wlkp. I 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 43, 46, 51, 55, 57, 58, 63, 65, 66, 69, 72, 73, 75, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 89, 91, 92, 96, 97, 99, 101, 102, 106, 107, 109, 110, 111, 120, 121, 123, 125, 126, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 139, 140, 141, 147, 148, 151, 152, 153, 155, 156, 158, 160, 165, 174, 177, 178, 182, 183, 185, 191, 193, 195, 196, 198, 200, 203, 213, 214, 215, 217, 221, 222
 Gostkowo I 198
 Gostycyn I 74
 Gostyń I 75, 148
 Gostyń Wlkp. I 50
 Gościkowo-Paradyż I 39, 88, 92, 105, 124, 131, 152, 203, 221
 Gościno I 67, 83, 104, 140
 Goussinville I 188
 Gozdów I 210
 Góra I 206
 Górka Klasztorna I 76, 95, 96, 142, 179, 187
 Górki I 179
 Górna Grupa I 33, 68, 125, 129, 209
 Górne Liniewo I 104
 Górno I 36
 Górzanka pow. Lesko I 130
 Górzno I 45
 Górzycza I 140
 Grabno I 137
 Grabocin I 117
 Gräfenberg I 99, 181
 Gralewo I 73
 Granowo I 160
 Grębocice I 118
 Grodno I 44, 90
 Grodziec I 61, 144
 Grodzisk Wielkopolski I 28, 54
 Grodzisko I 52
 Grodziszczanie (Grodzisko) I 44
 Gross-Rosen I 169
 Groszowice I 175
 Grotniki I 98, 144, 183, 188
 Gródek Jagielloński I 81, 109, 162
 Grójec I 211
 Grudziądz I 143, 181, 200, 203, 219
 Gryfice I 31, 34, 64, 71, 107, 131, 135, 160
 Gryfino I 75, 148, 194, 197
 Grzmiąca I 216
 Gubin I 130
 Gusen I 61, 68
 Gwarek I 193

Gwieździn (Leśniewo) I 187
Hannover-Buchholz I 185
Hanuszów I 148
Harta I 170
Hartford I 40
Hausberge I 184
Heilbron I 40
Heissenhof I 145
Henrykowo I 187
Hermanowice I 104
Hesigneul I 31, 64
Hetmanice I 215
Hildesheim I 184, 185
Hodowica I 109
Holthausen I 169
Hołubla I 150
Horodek I 85
Horodziłowa I 101
Hrebenno I 154
Hrynki I 118
Huanuco I 189
Hucisko I 179
Hunfeld I 188
Hurko I 175
Ignaców I 127
Iława I 144, 195, 199
Iłów I 191
Imielnica I 94
Imielno I 208, 218
Ingolstadt I 40
Innsbruck I 44, 175
Inowrocław I 165, 207
Inowrocław-Mątwy I 206
Iwankowce I 206
Izegem I 176
Jabłonów I 105
Jachówka I 177
Jaciążek I 59, 94, 102, 103, 201
Jagielnica I 79
Jamienko I 177
Jamno I 184

Janowice I 207
Janowice Wielkie I 150
Janów Podlaski I 45, 83, 84, 135
Janów Trembowelski I 172
Jaraczewo I 162
Jarandowo I 131
Jarocin I 96, 97
Jarosław I 52, 60, 167
Jasienica I 40
Jasło I 36, 52, 53, 162
Jastrowie I 78, 133, 213
Jaworki I 153
Jaworów I 129
Jaworzno I 130, 153
Jedlicze I 161
Jedlno I 208
Jelenia Góra I 136
Jelenice I 45
Jemiołów I 221
Jesionowo I 77, 106, 119, 186, 219
Jezierna I 172
Jeżyce I 113
Jędrzejów I 94, 193, 218
Jędrzychów I 203, 209
Jodłowa I 111
Jonkowo I 95
Jordanowo I 33, 39, 40, 92, 105, 106, 120, 124, 126, 127, 129, 132, 134, 196
Jutrosin I 113
Kaczanówka I 58
Kajmów I 202
Kalej I 61
Kalisz I 48, 61, 70, 145, 190, 210
Kalisz Pomorski I 71
Kalwaria Zebrzydowska I 201, 205
Kaława I 62
Kałusz I 172
Kamień Koszyrski I 121
Kamień Podolski I 194
Kamień Pomorski I 71, 77, 135, 158, 189, 221

Kamień Wielki I 58, 138
 Kamionki Wielkie I 58
 Kamionna I 96
 Kańczuga I 167
 Karczewo I 28
 Karlino I 36, 83
 Karlsruhe I 169
 Karnice I 128
 Karnin I 33
 Karolów I 141
 Kartuzy I 118, 213
 Kaszczor I 167
 Katowice I 36, 124, 134, 144, 157,
 158, 166, 185, 188, 196
 Kattenvenne I 177
 Kawodrza Dolna I 61
 Kazanice I 74
 Kazimierz Biskupi I 76, 95, 142, 156,
 179, 180, 207
 Kąty I 95
 Kąty Nowe I 147
 Kcynia I 55, 56
 Kevelar I 119
 Kędzierzyn I 172, 199
 Kędzierzyn Koźle I 81
 Kępnica I 175
 Kępno I 39
 Kiedrich I 40
 Kiekrz I 57
 Kielce I 45, 56, 98, 102, 131, 144,
 147, 193, 206, 218
 Kiełpin I 118
 Kierzków I 61, 91, 94, 150
 Kijany I 179
 Kijewo Królewskie I 125, 126
 Kijów I 50
 Kikół I 149
 Kirklany I 70
 Kiwerce I 149
 Klauszewo (Kluczewo) I 141
 Klecza Dolna I 102, 192
 Klemensów I 200
 Klenica I 184
 Klesów I 194
 Klewianka I 78
 Kliczków Mały I 149
 Klonownica Mała I 83
 Kłobuck I 61
 Kłodawa I 27, 34, 75, 106
 Kłopoczyn I 197
 Kobylanka I 163, 194, 199
 Kobylanki k. Opatowa I 131
 Kobylany I 36, 125
 Kobylin I 96
 Kobylnica I 42, 143
 Kobyłowlaki I 184
 Kocborów I 168
 Kochawina I 99
 Kochłowice I 32
 Kock I 100
 Koczala I 122
 Kodeń I 98, 144, 198
 Kokutkowce I 143
 Kolbuszowa I 43, 121, 122, 180
 Koleśniki I 131
 Kolno I 40
 Kolsko (Kolzig) I 97, 138, 174
 Kołaczyce I 162
 Kołbaskowo I 81, 164
 Kołczygłowy I 104, 138
 Kołczyn I 88
 Kołki I 149
 Koło I 81, 149, 200
 Kołobrzeg I 36, 42, 79, 83, 86, 103,
 104, 135, 136, 138, 140, 207, 210,
 211, 212
 Kołodziejówka I 106
 Kołomyja I 58, 99, 114
 Komarno I 143
 Kombornia I 182
 Komorniki k. Poznania I 123
 Konarzewo I 111, 128

Konin I 144, 207
Konopnica I 136
Konradowo I 122, 140
Konstantynów I 84, 98
Końskowola I 178, 179
Kopcie I 45
Kopiec I 85
Kopczyńce I 106, 183
Korczyń I 53
Korzystno I 131
Kosieczyn I 126, 148, 167, 220
Kosina I 219
Kostkowo I 174, 193
Kostopole I 136
Kostrzyn nad Odrą I 57, 58, 61, 102, 208
Koszajec I 192
Koszalin I 7, 9, 15, 23, 32, 45, 56, 61, 120, 130, 131, 138, 185, 190, 193, 220
Kościan I 41, 140, 151, 207
Kościerzyna I 74, 104, 205
Kowalowice I 39, 105
Kowalów I 75
Kowel I 194
Kowno I 40
Kozaki-Zazule I 159
Kozi Młyn (Kozin) I 186
Kozienice I 216
Kozowa I 172
Kožuchów I 191
Krajenka I 165
Krajnik Górny I 67
Kraków I 6, 31, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 59, 70, 71, 77, 79, 80, 82, 89, 90, 91, 94, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 105, 106, 113, 114, 117, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 138, 143, 144, 145, 146, 148, 157, 160, 161, 163, 168, 169, 170, 176, 177, 180, 181, 182, 190, 192, 193, 195, 196, 201, 202, 205, 208, 211, 212, 215, 219
Kraków-Dębniki I 66
Kraków-Grzegórzki I 105
Kraków-Kleparz I 92, 113, 124, 129
Kraków-Łosiówka I 101
Kraków-Prądnik I 57
Kraków-Stradom I 39, 91, 92, 105, 113, 125, 127, 132, 133, 134
Krasne I 91, 92
Krasnystaw I 31
Krasowiec I 183
Kraszewice I 61
Krechów I 60
Krems I 66
Krępiechowce I 90
Krężnica Jara I 54
Krobia I 50, 98, 112, 144, 166, 171, 172, 195, 205
Kromolów I 81
Krosino I 112, 178
Krosno I 44, 46, 53, 161, 181
Krosno Odrzańskie I 33, 45, 83, 165, 214, 218
Kroszyn I 70
Krościenko Wyżne I 36, 182
Królewec I 97, 185
Królewska Huta I 171
Królik Wołoski I 168
Krugło I 90
Kruszewo I 76, 95, 96, 142, 156, 179, 180, 186, 187
Krynica-Wieś I 153
Krystynopol I 60
Krywe I 130
Krzcięcice I 218
Krzemienica I 118, 142
Krzemieniec (Wołyński) I 46, 88
Krzyszowice I 125, 127, 165
Krzyszycze I 139
Krzynowłoka Wielka I 75
Krzywina I 94

Krzyż I 70, 118, 146, 161, 181, 184, 202
 Krzyżanowice I 176
 Kszyca I 206
 Kunowo I 189
 Kurhan I 101
 Kurozwęki I 125
 Kursk I 120
 Kutkorz I 43, 161
 Kutno I 81, 95, 101, 141, 168, 169, 194, 197
 Kutno-Woźniaków I 42, 197
 Kuty I 162
 Kuźnica Czarnkowska I 175
 Kuźnice Świdnickie I 77
 Kwidzyn I 42, 90, 210
 Kwielice I 118
 La Salette I 162, 175, 176, 199
 La Spezia I 51
 Langen-Brütz I 47
 Laski I 189
 Laskowice I 58, 210
 Laskowice Pomorskie I 29
 Lasków k. Jędrzychowa I 193
 Łąd I 41, 42, 47, 48, 59, 97, 102, 103, 144, 145, 196, 197
 Legnica I 191
 Legnickie Pole I 180
 Lemierzyce I 208
 Les Ageaux I 188
 Lesko I 130
 Leszczyny I 206
 Leszno I 54, 113, 197
 Leśnice I 90
 Lewice I 107
 Lewków I 29
 Łębork I 15, 36, 67, 90, 98, 154, 168, 174, 195, 206, 208, 211
 Lgii I 81, 173, 215, 218
 Lida I 131
 Lienen I 177
 Lille I 162
 Lima I 189
 Limburg I 119
 Lipiany I 97, 191, 192
 Lipinki Łużyckie I 218
 Lipka I 133
 Lipki Wielkie I 168
 Lipno I 149
 Lipowa k. Opatowa I 125
 Lipowiec I 180
 Liv I 28
 Ljubljana I 88
 Londyn I 12, 52
 Los Angeles I 88
 Lotyń I 120, 211
 Lourdes I 64, 127
 Lubaczów I 73, 127, 130, 172
 Lubania nad Pilicą I 197
 Lubartów I 79
 Lubawa I 125
 Lubiszyn I 81, 84, 88, 93
 Lublin I 6, 10, 13, 14, 20, 31, 42, 48, 50, 54, 55, 63, 65, 67, 68, 72, 78, 79, 84, 89, 123, 136, 137, 146, 164, 167, 185, 194, 215, 216
 Lubliniec I 29, 50, 98, 112, 144, 166, 171, 183, 188, 195, 198, 206
 Lubniewice I 28, 77, 200
 Lubno I 93, 126
 Lubomierz (Liebenthal) I 174
 Luboml I 136
 Luborzyca I 77
 Lubotyń I 163
 Lubowidz I 90
 Lubsko I 217
 Lulewice I 86
 Lutomiersk I 41, 66, 201
 Lutry I 185
 Lwów (Leopolis, Lviv) I 31, 33, 34, 35, 36, 41, 42, 43, 46, 48, 49, 58, 60, 73, 75, 79, 81, 90, 92, 99, 106, 109,

110, 113, 114, 125, 127, 130, 143,
 159, 160, 161, 162, 163, 167, 172,
 183, 202, 211
 Lwówek Śląski (Löwenberg) I 107,
 174
 Łagiewniki I 210, 211
 Łagiewniki Dzierżoniowskie I 81
 Łągów Lubuski I 62, 221
 Łañcut I 52, 91, 109, 114, 142, 143,
 219
 Łaś I 27
 Ławry I 186
 Łącko I 157
 Łączki Jagiellońskie I 36
 Łąki I 189
 Łążyn I 149
 Łeba I 98, 206, 208
 Łekno I 56
 Łęczycza I 142, 181
 Łęczycze I 37
 Łobez I 30, 67, 80, 158, 180
 Łobżenica I 123, 187
 Łomża I 40, 41, 78, 176
 Łosice I 84
 Łowce I 200
 Łowicz I 61
 Łozów I 107
 Łożnica I 152
 Łódź I 31, 41, 48, 59, 66, 89, 93, 137,
 140, 141, 142, 143, 144, 158, 168,
 169, 170, 177, 181, 183, 190, 192,
 193, 197, 201, 211, 211
 Łubki I 179
 Łubno I 104, 161
 Łuck I 50, 77, 136, 146, 148, 149, 194
 Łuków I 45
 Łysiny I 173
 Łysów I 45
 Machliniec I 102, 143
 Magdeburg I 69
 Magnuszewice I 207
 Maków Mazowiecki I 27
 Maksymówka I 145
 Malechów I 202
 Maliń I 70
 Mała Gałęźnia I 104
 Mała Turza I 27
 Małe Chełmy I 85
 Mały Rudnik I 203
 Mały Sulechów (Sulechówko) I 57
 Manching I 40
 Mannheim I 40
 Marcinkowice I 41, 51
 Marianowo I 64, 108, 129
 Marienbuchen I 69
 Marki I 4
 Markowice I 29, 98, 112, 144, 166,
 171, 172, 183, 188, 195, 198, 205, 206
 Marszałki I 41, 47, 59, 82, 94, 144,
 196, 201
 Maszewo I 170
 Maszewo Lubuskie I 138
 Maszewo Wielkie I 90
 Maszkowice I 157
 Mauthausen I 68
 Mąkoszyce I 197
 Medenice I 180
 Mellen I 184
 Metgethen I 185
 Męcín albo Męcino I 173
 Miaryn (Mieżyn) I 36
 Miastko I 104, 209
 Michelin I 76
 Miechocin I 202
 Miechów I 206, 218
 Miedniewice I 190
 Mielec I 117, 121, 122, 168, 201
 Mielęcín Walecki I 184
 Mielno (Łekno) I 173
 Mierzęcín I 51
 Mieszalki I 191, 213
 Mieszkowice I 83, 111, 200

Międzyłęże I 86
 Międzyrzecz I 62, 87, 110, 119, 122,
 126, 137, 139, 143, 147, 165, 214,
 219, 211, 222
 Międzyrzecz Podlaski I 84, 85
 Międzyzdroje I 111, 164
 Miękinia I 67
 Mikołów I 133
 Mikulińce I 162
 Milatyn I 36
 Milczyce I 219
 Milik I 168
 Minden I 184
 Mińsk Mazowiecki I 127
 Mirków I 39
 Mirosławiec I 41, 51, 178
 Mizerów I 195
 Mników I 71
 Mochów-Pauliny I 199
 Moczydła I 139
 Modlikowice I 118
 Modlin I 219
 Mödling I 65, 209, 210
 Mogielnica I 197
 Mołodeczno I 37, 40, 86
 Monachium I 40, 69, 185
 Monaster I 217
 Monasterzyska I 143, 162
 Montreal I 212
 Morasko I 108
 Mordy I 100
 Moryń I 147
 Mościska I 52, 130
 Mstów I 112
 Mszana Dolna I 121
 Mühlhausen I 169
 Mühlhaim I 189
 München I 175
 Münster-Angelmodde I 177
 Muret (H-te Garonne) I 64
 Murzynowo Kościelne I 210
 Mydliki I 202
 Mykanów I 112
 Mystków I 66
 Myszkowice I 181
 Myszków I 139
 Myślibórz I 27, 61, 83, 91, 106, 123,
 150, 221
 Nadarzyce I 122
 Nadwórna I 106
 Nagoszyn I 173
 Nakielno I 44, 70
 Nakło nad Notecią I 207
 Namysłów I 81
 Narodycze I 120
 Nawodna I 67, 109
 Neuchatel I 108
 Neukirche I 145
 Niechłód I 62, 113
 Niedobczyce I 172
 Niegowia I 139
 Niegowo-Samaria I 60
 Niemaszchleba (Chlebowo) I 130
 Niemica I 57
 Nienadówka I 91
 Niepokalanów I 90, 139, 190, 210,
 211
 Nierodzim I 172
 Nieszawa I 68, 90, 165, 211
 Nietkowice I 182
 Ninino I 39
 Nisko I 130
 Nowa Góra I 67
 Nowa Sól I 70, 181, 198
 Nowa Wieś I 44, 45, 135, 153, 175
 Nowa Wilejka I 118
 Nowe Kawkowo I 98
 Nowe Kramsko I 138, 155
 Nowe Miasto nad Pilicą I 78, 79, 176
 Nowe nad Drawą I 87, 173
 Nowe Rybie I 173
 Nowe Warpno I 158

Nowoaleksandrowsk (Jeziorosy) I 150
 Nowogard I 62, 135, 158
 Nowogród Wołyński I 194
 Nowogródek Pomorski I 150
 Nowomyśl I 168
 Nowy Dwór Gdański I 68, 153
 Nowy Jork I 88
 Nowy Sącz I 99, 127, 148, 153, 157, 168, 181
 Nowy Targ I 127, 153
 Nowy Tomyśl I 28
 Nysa (Neisse) I 209
 Oborek I 101
 Oborniki Wlkp. I 209
 Odra I 29, 98, 112, 144, 166, 171, 183, 195, 198
 Obroszyn I 109
 Odolanów I 31
 Odporyszów I 105, 125, 127, 129
 Okonek I 211
 Okrzeja I 84
 Olesko I 44
 Olivet I 40
 Olpe I 119
 Olszanica I 46, 180, 202
 Olszanik I 130
 Olszanka I 71
 Olszowa I 39
 Olszówka I 128
 Olsztyn I 12, 42, 48, 55, 60, 95, 98, 186
 Oława I 58
 Ołtarzew I 85, 170
 Ołyka I 50
 Opalewo I 81
 Opatów I 125, 131
 Opoczno I 193
 Opole I 12, 124, 146, 159, 166, 175, 188
 Oprytowce I 79
 Oranienburg I 63
 Orchade Lake I 88
 Osieczna I 113
 Osnabrück I 47
 Osowa Sień I 103, 113, 165
 Ostre Bardo I 60
 Ostrołęka I 95
 Ostromecko I 74
 Ostroszowice I 118
 Ostrowiec Świętokrzyski I 56, 199
 Ostróda I 48
 Ostróg I 50, 194
 Ostróg nad Horyniem I 43, 44
 Ostrów Lubelski I 128
 Ostrów Mazowiecka I 96, 136
 Ostrów Wlkp. I 29, 136, 160, 197
 Ostrzeszów I 27, 196
 Oszmiana I 86, 111
 Ośno Lubuskie I 27
 Oświęcim I 36, 93, 101, 102, 157, 168, 176, 192, 201
 Ottawa I 171
 Otwock I 143
 Otynia I 162
 Ożenin I 44
 Pabianice I 127, 137
 Padeborn I 183
 Palcza I 178
 Paradyż I 17, 19, 39, 88, 92, 105, 106, 107, 124, 131, 132, 134, 152, 196, 203, 221, 222
 Parchowo I 213
 Parczew I 128
 Parsęcko k. Szczecina I 73
 Partynia I 112
 Paryż I 187, 188
 Pastkany I 92
 Pawłowo I 56
 Pelplin I 30, 50, 74, 86, 104, 138, 217
 Pełczyce I 83, 86
 Perzyce I 101

Petersburg I 50, 61, 150
 Pęcchery k. Warszawy I 131
 Pęczino I 36, 108, 129
 Piaski I 110
 Piaseczno I 32
 Pickardville I 170
 Piechowice I 74
 Pieczyska I 211
 Pieniążkowo I 126
 Pieniężno I 209, 210
 Pieranie I 207
 Pierzyce I 94
 Piesny I 123
 Pieszycy I 118, 150
 Pikulice I 52
 Pilchów I 45
 Pilichowo I 110
 Piła (Schneidemühl) I 10, 15, 46, 63,
 65, 66, 70, 132, 137, 155, 156, 163,
 167, 202
 Pińczów I 218
 Pińsk I 70, 141, 142, 150, 158
 Piotrków Kujawski I 149
 Piotrków Trybunalski I 31, 61, 89
 Pisarzowa I 173
 Piwniczna I 148
 Plebanki I 56
 Pleszew I 59
 Pleszów I 66, 101
 Pluty I 185, 186
 Pławniowice I 46
 Płock I 59, 71, 75, 93, 97, 103, 144,
 192
 Płoskirów I 136
 Płoty I 64
 Pniewy I 76
 Pobiedziska I 68, 142, 208
 Poczapy I 34
 Poddębce I 149
 Podhajce I 60, 93
 Pokrzywnica I 10, 65, 70, 91
 Polanów I 165
 Police I 77, 135
 Polichno Stare I 182
 Polnica I 122
 Połczyn-Zdrój I 19, 37, 144, 172,
 188, 206
 Połoneczne I 70
 Pomorzany I 143
 Poniec I 64
 Popielewo I 30
 Porzecze I 150
 Postawy I 30
 Potulice I 31, 56, 63, 71, 128, 140,
 146, 170
 Poznań I 9, 10, 12, 19, 20, 27, 29, 30,
 31, 32, 36, 48, 49, 51, 54, 56, 57, 64,
 65, 68, 71, 72, 74, 76, 77, 81, 90, 93,
 97, 98, 108, 109, 112, 113, 117, 122,
 123, 129, 138, 140, 141, 144, 147,
 148, 156, 160, 164, 165, 167, 170,
 171, 179, 187, 190, 195, 196, 199,
 206, 210, 212, 215, 219, 222
 Poznań-Górczyn I 113
 Poznań-Junikowo I 97, 142
 Poznań-Miłostowo I 57
 Poznań-Smochowice I 205, 219
 Poznań-Starołęka I 112, 113
 Poznań-Wilda I 219
 Prabuty I 199
 Prałkowce I 129
 Pretsch I 69
 Prudnik I 149, 175
 Prusy I 169
 Pruszcz Tucholski I 74
 Pruszykowo I 122
 Pruśce I 71
 Przebraż I 149
 Przechlewo I 85, 122, 217
 Przemyśl I 36, 37, 48, 52, 60, 66, 93,
 99, 102, 129, 130, 143, 153, 154, 172,
 175, 182, 199, 219

Przeworsk I 130, 167
 Przybiernów I 71
 Przybysławice I 72
 Przybyszówka I 52
 Przylep Stary I 109, 126, I 220
 Przytoczna I 200
 Psary I 61
 Pstrągawa I 57
 Pszczew I 15, 72, 73, 138, 143, 155, 222
 Ptaszkowo I 166
 Puck I 217
 Pulemiec I 136
 Puławy I 178, 216
 Pułtusk I 27
 Puszcza Mariańska k. Skierniewic I 71
 Puszczykowo I 57, 64, 171
 Putywel I 120
 Pyrzany (Pyrehne, Pieranie) I 160
 Pyrzyce I 71, 101, 109, 147, I 220
 Pyzdry I 189
 Rabczyce I 130
 Rabka Zdrój I 99
 Racewo I 42
 Racibórz I 162, 211
 Racice I 165
 Racula I 214
 Radawnica I 137
 Radna I 102
 Radom I 48
 Radomsko I 61, 90, 208
 Radomyśl Wielki I 201
 Raduń I 131
 Radvay I 171
 Radziechów I 114
 Radziejów I 211
 Radzików Wielki I 150, 151
 Radziwiłłów I 205
 Rajgród I 40
 Raków I 37
 Ramsowo I 42
 Rasztowce I 109
 Rawicz I 53, 113
 Rąbiń I 113
 Recz I 139, 158
 Reginowo I 86
 Rianzań I 70
 Riesenbeck I 177
 Rogoźnica I 149
 Rogoźno I 71
 Rogoźno I 129
 Rohatyn I 110
 Rokiciny I 137
 Rokitno I 32, 62, 91, 140, 221
 Rokity I 80, 104, 186
 Romany I 40
 Ropa I 201
 Ropica Polska I 77
 Ropienka I 46
 Rottweil I 40
 Roubaux/Lille I 64
 Rozalin I 199
 Rozłazino I 118, 168
 Rozwadów I 43, 46, 52, 70, 145, 146, 161, 180, 181, 202
 Równe I 77, 194
 Róża Wielka I 216
 Różanka I 52
 Różanystok I 41, 93, 101, 103, 145, 169, 192
 Różańsko I 66, 95
 Ruda Śląska I 99
 Rudki I 77, 93, 126, 143, 194
 Rudna I 93
 Rudne Piekary I 127
 Rudoławice I 219
 Rumia I 59, 94, 95, 103, 145, 170, 194
 Rumia-Zagórze I 201
 Rusinowo I 39
 Rybnik I 209

Rychwał I 163, 199
 Rydzyna I 72, 215
 Ryki I 100
 Rywałd Królewski I 79, 176
 Rzeczenica I 88, 122, 200
 Rzeczyca I 184
 Rzeczyca Długa I 45
 Rzepin (Rypin Lubuski) I 15, 33, 45, 75, 99
 Rzeszów I 44, 52, 53, 57, 77, 91, 121, 150, 163, 194, 199, 200, 219
 Rzym I 10, 51, 63, 68, 79, 80, 85, 87, 90, 92, 128, 130, 133, 134, 162, 176, 177, 178, 219
 Sachsenhausen I 63, 84
 Saffing I 119
 Salino I 193
 Salmata I 162, 163
 Samarzewo I 67
 Sambor I 36, 99, 130, 143
 Samhorodek I 121
 San Francisco I 88
 Sandomierz I 131
 Saniki I 40
 Sanok I 168
 Santok I 118, 137
 Sarbia I 107
 Sarbsk I 206
 Sarnen I 108
 Sarny I 77, 136
 Sączów I 195
 Sądowa Wisznia I 52, 168
 Sapolno I 122
 Sapolno Człuchowskie I 217
 Schönstatt I 119
 Schwerin I 47
 Secemin I 50
 Seefeld (Tirol) I 175
 Serock I 184
 Serpelice I 79, 176
 Sędziszów Małopolski I 43, 44, 45, 69, 70, 145, 146, 161, 181, 202
 Sępapol I 42, 95
 Sianów I 36, 88
 Sidzina I 128, 160
 Sieciemino I 59, 68, 190
 Siedlce I 29, 83, 84, 98, 100, 103, 135, 144, 157, 158
 Siedlęcin I 118
 Siedliska Bogusz I 157
 Siedlisko Czarnkowskie I 77, 126
 Sielsko I 123, 158, 214
 Siemczyno I 170
 Siemianowice Śląskie I 124
 Siemiechów I 31
 Siemyśl I 83
 Sieniawa I 95, 219
 Sieradz I 48, 76, 149
 Sierakowo I 57, 95
 Sikorki I 158, 200
 Sitaniec I 190
 Skalał I 34
 Skarżysko I 211
 Skarżysko-Kamienna I 42, 190, 210, 212
 Skąpe I 191
 Skierniewice I 49, 71
 Skoczów I 172
 Skolity I 98, 170
 Skomielna Czarna I 146, 181
 Skomoruchy I 81
 Skorzewo I 109
 Skrzatusz I 62, 130, 177, 192
 Skrzyszów I 172
 Skwierzyna (Schwerin/Warthe) I 6, 33, 53, 73, 125, 127, 132, 184, 200, 219
 Słaboszów I 206
 Sława (Śląska) I 29, 198
 Sławianowo (Steinmarkt) I 65, 69, 177
 Sławno I 37, 50, 57, 59, 68, 114, 153,

179, 190, 212
 Sławoborze I 138, 187
 Słobódka I 104
 Słomniki I 218
 Słońsk I 191
 Słopnice I 173
 Słuck I 150
 Słupno I 75
 Słupsk I 15, 16, 30, 33, 34, 36, 48,
 50, 53, 59, 66, 80, 85, 88, 89, 97, 103,
 114, 126, 145, 153, 159, 164, 168,
 173, 178, 179, 182, 186, 197, 198,
 200, 203, 213
 Smogorzów Wielki I 53
 Smoleńsk I 146
 Smólno Wielkie I 102
 Snowidowo I 28
 Sobiałkowo I 113
 Sobieszów I 199
 Sobniów I 52, 53
 Sobótka I 53
 Sochaczew I 191
 Sokal I 60, 79, 114
 Sokolina I 218
 Sokolniki I 162
 Sokołów I 28, 143
 Sokołów Małopolski I 53, 91, 180
 Sokołów Podlaski I 41, 42, 48, 59,
 94, 101, 103, 135, 137, 168, 192
 Sokoły I 100, 111
 Sokółka I 44, 90
 Solec Kujawski I 33
 Sołotwina I 143
 Sopot (Zoppot) I 98, 114
 Sosna I 31
 Speyer (Spira) I 119
 Spisz I 209
 Srebrna Góra I 207
 Stalowa Wola I 43, 52, 146
 Staniątki I 201
 Stanin I 84
 Stanisławów I 99, 110, 159, 163, 199
 Stanomino I 80
 Stara Dąbrowa I 108
 Stara Łubianka I 126
 Stara Sól I 36
 Stara Wieś I 36, 89, 99, 142, 148,
 150, 181
 Stare Bojanowo I 215
 Stare Czarnowo I 62
 Stare Drzewce I 82, 141
 Stare Kurowo I 60, 168
 Stare Sioło I 130
 Stare Strącze I 100
 Stargard I 9, 15, 31, 36, 64, 70, 74,
 86, 108, 117, 147, 148, 160, 170, 171,
 173
 Starogród I 57, 108, 117, 128, 160,
 170, 171
 Starosiedle I 148
 Staroźreby I 144
 Stary Dąb I 75, 117, 170
 Stary Dwór I 72, 78, 87, 121
 Stary Kraków I 37, 91
 Stary Sącz I 89
 Staszkowo I 28
 Stefanówka I 120
 Stepań I 70
 Stęknica I 195
 Stojańska I 52
 Stołczyn (Szczecin-Glinki) I 135
 Stołowicz I 70
 Stopnica I 147
 Strączno I 80
 Strubnica I 186
 Stryj I 66
 Strzegocin I 194
 Strzelce Krajeńskie I 15, 60, 73
 Strzyżawka I 120
 Strzyżów I 44, 45, 52
 Stutthoff I 49, 68
 Sucha I 128

Suchań I 108, 171
 Suchary I 85
 Suchożebry I 135
 Sulechów I 88, 100
 Sulejów I 95
 Sulęcín I 57, 76, 82, 99, 189, 208
 Sulęczyn I 184
 Sułkowice I 50
 Suminy I 74
 Sumy I 120
 Sundern I 69
 Supraśl I 42, 94, 101, 196, 197
 Suza I 162
 Swarzędz I 80
 Swobnica I 101
 Swolenowice-Żelenice k. Slane I 66
 Sypniewo I 78, 145
 Szamocin I 28
 Szarglew I 191
 Szczaniec I 148, 158
 Szczecbrzeszyn I 220
 Szczecin I 7, 9, 11, 12, 15, 16, 23, 31, 37, 48, 53, 55, 57, 58, 64, 69, 73, 88, 89, 102, 107, 108, 110, 114, 120, 123, 128, 130, 135, 136, 143, 146, 147, 164, 166, 178, 179, 181, 188, 189, 196, 201, 203, 209, 221
 Szczecin-Dąbie I 37, 107, 158
 Szczecinek I 36, 89, 110, 112, 141, 178, 200, 209, 211, 213
 Szczecin-Glinki (Stołczyn) I 135, 139, 189, 203
 Szczecin-Golecino I 173
 Szczecin-Grabów I 73, 102, 164, 178
 Szczecin-Gumieńce I 201
 Szczecin-Miasto I 16, 109, 110
 Szczecin-Niebuszewo I 56, 151
 Szczecin-Podjuchy I 31, 171
 Szczecin-Pogodno I 179, 188
 Szczecin-Pomorzaný I 36, 80, 158
 Szczecin-Powiat I 16, 27, 135, 189
 Szczecin-Skolwin I 57, 135
 Szczecin-Turzyn I 89
 Szczecin-Warszewo I 67, 164
 Szczecin-Wielgowo I 75
 Szczecin-Zdroje I 64
 Szczytna Śląska I 76, 96
 Szebno I 219
 Szelków I 27
 Szewce I 174
 Szklarska Poręba I 150
 Szudziałowo I 118
 Szwecja I 44, 82, 161, 184, 194
 Szymankowo I 127
 Szymborze I 205
 Szymońce (Radźwieliszki) I 187
 Szynych I 203
 Ściechów I 73, 74
 Ślęzaki I 182
 Śmieszkowo I 198
 Śmigiel I 41, 151
 Śmiłowo I 155, 167
 Śniatyn I 114
 Śrem I 112, 151
 Środa I 210
 Środa Śląska I 59, 184
 Świdnica (Śląska) I 124
 Świdwin I 60, 138, 144, 147, 158, 172
 Świebodzin I 15, 35, 59, 83, 129, 158, 221
 Świecie I 33, 68, 126, 132
 Świerczyna I 49
 Świeszewo I 34
 Świetlino I 90
 Święciany I 87, 111
 Święta I 68
 Święta Lipka I 48
 Świętno I 168
 Świnoujście I 32, 34, 35, 189
 Tabuda I 54
 Tajkury I 194
 Tanowo I 135

Tarnawa G. I 36
 Tarnawka I 130
 Tarnobrzeg I 182, 202
 Tarnopol I 34, 58, 66, 75, 79, 106, 172
 Tarnowiec I 36
 Tarnowskie Góry I 32, 127
 Tarnów I 66, 121, 122, 127, 157, 168, 173, 174, 193
 Tarnówka I 156
 Tczew I 74, 86
 Tentyrys I 54
 Tetyń I 117
 Tłusteńko I 121
 Tomaszowce I 172
 Tomaszów Bolesławiecki I 118
 Tomaszów Lubelski I 154
 Toporów I 62
 Toporzyk I 206
 Toruń I 31, 32, 65, 104, 150, 171, 211
 Torzym (Toruń Lubuski) I 121, 139, 174
 Towstobaby I 60
 Traby I 112
 Trembowla I 34, 79, 109, 172, 184
 Tręgoborze I 128
 Troki I 135
 Truskawiec I 180
 Trutnowy I 180
 Trybuchowce I 202
 Trzcianka I 78, 175, 199
 Trzcianne I 118
 Trzciel I 119
 Trzcinna I 95
 Trzcińsko Zdrój I 37, 87, 198
 Trzebiatów I 35, 60, 107, 127, 128, 131, 135, 160, 197, 217, 218
 Trzebiechów I 184
 Trzebielino I 30, 104, 209
 Trzebież I 27, 164
 Trzebiszewo I 33, 78, 82, 167, 215
 Trzebunia I 107, 177, 178
 Trzechel I 152
 Trzemeszno Lubuskie I 182
 Trzyniec I 138
 Tuchomie I 30
 Tuchowo k. Tarnowa I 173
 Tuchów I 55, 137, 147, 167, 220
 Tuczno (Tütz) I 10, 46, 63, 122, 184, 213
 Tuligłowy I 31, 93
 Turek I 140, 210
 Turów I 100
 Turyn I 66, 101
 Tuszów Narodowy I 168, 201
 Twardawa I 176
 Twisteden I 119
 Tworki I 89
 Tychowo I 30, 165
 Tychy I 63, 146
 Tyczyn I 219
 Tykocin I 40, 41
 Tymienica I 92
 Tywonia I 52
 Ugoszcz I 33, 74, 168
 Ulim I 183
 Uniechów I 142, 187
 Unin I 189
 Unterwaltersdorf I 101
 Ustka I 37, 111, 168, 186
 Ustronie Morskie I 79, 176
 Ustrzyki Dolne I 46, 154
 Uścimowo I 135
 Vallendar I 119
 Velehrad I 89
 Viel I 108
 Vilkaviskis I 197
 Villejuif I 188
 Vytenai I 196
 Wadowice na Kopcu I 85
 Waldkowo I 87
 Waliszew I 61

Wałbrzych I 42, 149
 Wałcz I 15, 30, 44, 46, 51, 69, 78,
 122, 126, 130, 136, 161, 177, 181,
 184, 194, 200, 216
 Wapno I 207
 Waręż I 75, 79
 Warka I 120
 Warnica I 66
 Warpno Nowe I 33, 135
 Warszawa I 10, 11, 13, 14, 19, 28, 30,
 31, 32, 35, 36, 40, 41, 42, 48, 49, 50,
 53, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 68,
 74, 79, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 93, 94,
 96, 101, 105, 109, 110, 124, 131, 137,
 143, 147, 153, 157, 160, 164, 167,
 169, 171, 176, 192, 201, 205, 211,
 219, 220
 Warszawa-Bielany I 192
 Warszawa-Brudno I 87, 202
 Warszawa-Czerniaków I 219
 Warszawa-Międzylesie I 59
 Warszawa-Powązki I 42, 124
 Warszawa-Powiśle I 145
 Warszawa-Praga I 66, 97, 101, 145,
 192
 Warszawa-Tamka I 129
 Warszawa-Włochy I 199
 Warta Bolesławiecka I 118
 Waszyngton I 88
 Wąbrzeźno I 179
 Wągrowiec I 56
 Wejherowo I 86, 95, 114
 Węldzisz I 81
 Wełna I 209
 Werl I 64
 Wertheim I 169
 Wertlau I 69
 Werynia I 121
 Węgorzewo I 60
 Węgrów I 28
 Węzyska I 130
 Widuchowa I 94
 Wieczynek I 207
 Wiedeń I 66, 101, 129, 190, 210
 Wiele I 74, 82, 179
 Wieleń I 216
 Wieleń nad Notecią I 202
 Wieleń Północny I 118, 123
 Wielichowo I 140
 Wielki Klincz I 179, 180
 Wielkie Hajduki I 102
 Wieluń I 76, 95, 96, 142
 Wieprznica I 104
 Wierzbno I 53
 Wierzbowiec I 79
 Wierzchowo Pomorskie I 49
 Wiesbaden-Hofheim I 40
 Wiesenberg I 143
 Wiewiórka I 69
 Wilkowo Polskie I 140
 Wilmersdorf I 166
 Wilno I 39, 40, 45, 88, 89, 101, 102,
 103, 104, 105, 112, 118, 125, 127,
 131, 133, 135, 142, 181, 187, 196,
 197, 213
 Winna Poświętna I 150, 151
 Winnica I 120
 Winterthur I 108
 Wirek-Nowa Wieś Śląska I 171
 Wiszenki I 121
 Wiśnicz Nowy I 157
 Wiśniewka I 96
 Wiśniewka Stara I 133
 Wiśniowczyk I 34
 Witnica I 56, 58, 138, 159
 Witoradz I 90
 Witoszyn I 125
 Witów I 101
 Witten I 64, 183
 Wittenberg I 69
 Wittstock I 64
 Władysławowo I 109

Włochy I 81
 Włodawek I 61, 68, 75, 139, 164
 Włodawa I 135, 136
 Włodzimierz Wołyński I 121, 136
 Włoszczowa I 101
 Wojciechowo I 162
 Wojdagi I 131
 Wojnicz I 121
 Wojsze I 129
 Wojtkiewicz I 136
 Wola Radziszowska I 49
 Wola Rożkowa I 208
 Wolin I 30, 189
 Wolwanowice I 218
 Wołczuchy I 81
 Wołczyn I 43, 202
 Wołkowysk I 40, 186
 Wołomin I 60
 Wołoszcza I 180
 Wołów Śląski I 218
 Woźniakowo I 48, 59, 94, 169
 Wólka Niedźwiedzka I 43
 Wólka Sokołowska I 43
 Wrocław I 11, 12, 17, 18, 32, 35, 43,
 44, 46, 47, 58, 70, 71, 74, 77, 79, 80,
 81, 89, 91, 93, 100, 105, 107, 110,
 112, 118, 121, 128, 137, 143, 146,
 152, 160, 161, 162, 164, 165, 166,
 174, 176, 180, 181, 195, 202
 Wrocław-Muchobór I 34
 Wrocław-Psie Pole I 53, 81
 Września I 72, 80, 189
 Wschowa I 15, 16, 28, 46, 47, 73, 94,
 96, 97, 102, 122, 132, 140, 170, 173,
 174
 Wygnanka Dolna I 108
 Wryy I 172
 Wyrzysk I 82, 123
 Wysoka pow. Łańcut I 109
 Wystruć I 185, 186
 Wyszanów I 72, 80
 Wyszogród I 190, 212
 Wytowno I 33, 89
 Zabłocie I 144
 Zaborów I 45
 Zabór I 203, 204
 Zaduszniki I 67, 144
 Zagórki I 48
 Zagorów I 47, 61, 149
 Zagórzany I 153
 Zagórze I 189
 Zagórze Konkolnickie I 110
 Zagrobelnia I 75
 Zajazie I 182
 Zakliczyn I 157
 Zakopane I 160, 216
 Zakopane-Antałówka I 160
 Zakopane-Jaszczurówka I 98
 Zakroczym I 79
 Zakrzewko I 165
 Zakrzewo I 67, 96, 133
 Zakrzów I 105, 205
 Zaleski I 168
 Zamarstynów I 44, 202
 Zamarte I 50
 Zambrów I 104
 Zamęcino I 158
 Zamość I 115, 162, 179, 190, 220
 Zamość Słucki I 150
 Zamysłów I 218
 Zassów I 69
 Zatonie I 191
 Zawiercie I 81
 Zawodzie I 172
 Ząbkowice I 174
 Zbaraż I 79, 145
 Zbarzewo I 62, 113
 Zbąszynek I 110, 126, 148, 151, 158,
 159
 Zboiska I 202
 Zbuczyn I 45
 Zbyszyce I 173

Zduny I 126
Zdynia I 153
Zebrzydowice I 127
Zegrówek I 140
Zegrze I 190
Zelgniewo I 155
Zembrzyce I 178
Zgierz I 170
Zgłobień I 143, 219
Zieleniewo I 213
Zielona Góra I 3, 4, 10, 11, 15, 16,
18, 19, 20, 23, 27, 30, 36, 37, 55, 56,
61, 63, 87, 88, 111, 125, 132, 134,
137, 151, 153, 156, 160, 162, 166,
174, 191, 193, 198, 203, 204, 209,
213, 214, 220
Zielona Góra-Chynów I 152
Zielone I 59, 94, 170, 201
Ziębice I 64, 147, 171
Złociniec I 49
Złocko I 153
Złoczów I 34, 106, 159
Złotniki I 193
Złotów I 15, 65, 68, 76, 133, 142,

149, 156, 187, 217
Zofiówka I 149
Zubrza I 75
Zwartowo I 67, 174
Zwiahle I 194
Żabiczki I 183
Żagań I 105
Żarki I 139
Żarnowo I 87, 213
Żary I 61, 100, 166
Żegocina I 173
Żegoty I 186
Żelechów I 33, 37, 45, 202
Żelechów Wielki I 109
Żemisław I 143
Żernica I 76
Żernica Wyzna I 130
Żmerynka I 120
Żółkiew I 60, 106, 168
Żółtańce I 167, 168
Żółwin I 135
Żuków I 95, 148, 213
Żurów I 143
Żytomierz I 50, 70, 120

Spis treści

Przedmowa	5
Kościół gorzowski w latach 1945-1956	9
Określenia prawne jednostki terytorialnej Kościoła gorzowskiego	21
Uwagi redakcyjne	23
Biogramy księży w układzie alfabetycznym	18
Alfabetyczny wykaz księży pracujących w Kościele gorzowskim	239
Indeks pozostałych osób	243
Indeks miejscowości	255

TO JEST FRAGMENT KSIĄŻKI
WYDANEJ NAKŁADEM

AGENCJI WYDAWNICZEJ

Z CAŁĄ NASZĄ OFERTĄ WYDAWNICZĄ MOŻNA
ZAPOZNAĆ SIĘ NA STRONIE:

agencjawydawniczapdn.pl

.....

..... OPOWIADAMY O HISTORII MIEJSC, RZECZY I LUDZI

..... DOKUMENTUJEMY, BY OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA

..... NASZE KSIĄŻKI DAJĄ WIEDZĘ I REFLEKSJĘ

agencjaPDN
wydawnicza